

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA MANAGEMENTU

Analýza možností cestovního ruchu v Běloruské republice
Analysis of the possibilities of tourism in the Republic of Belarus

Student: Bc. Aliaksei Taukachou

Vedoucí diplomové práce: Doc. Ing. Václav Lednický, CSc.

Ostrava 2010

Obsah

1 ÚVOD	1
2 CESTOVNÍ RUCH	2
2.1 SPECIFICKÉ RYSY CESTOVNÍHO RUCHU	2
2.2 CESTOVNÍ RUCH JAKO SYSTÉM	3
2.3 SUBJEKTY CESTOVNÍHO RUCHU	4
2.4 OBJEKT CESTOVNÍHO RUCHU	5
2.5 OKOLÍ SYSTÉMU CESTOVNÍHO RUCHU	6
2.5.1 Ekonomické prostředí	6
2.5.2 Politické prostředí	7
2.5.3 Sociální prostředí	7
2.5.4 Technicko-technologické prostředí	8
2.5.5 Ekologické prostředí	9
2.6 VÝZNAM CESTOVNÍHO RUCHU	10
2.7 DRUHY CESTOVNÍHO RUCHU	13
2.8 FORMY CESTOVNÍHO RUCHU	15
2.9 DESTINACE CESTOVNÍHO RUCHU	16
3 BĚLORUSKÁ REPUBLIKA.....	19
3.1 ZÁKLADNÍ INFORMACE	19
3.2 HISTORIE.....	19
4 MINSK.....	22
4.1 ARCHITEKTURA MINSKU.....	22
4.2 MINSK – MĚSTO PARKU	27
4.3 KULTURA.....	29
4.4 SPORT A ZDRAVÍ	30
4.5 UBYTOVÁNÍ.....	31
4.6 POPIS STRAVOVACÍCH SLUŽEB	33
4.7 POPIS MĚSTSKÉ DOPRAVY	35
4.8 CESTOVNÍ KANCELÁŘI A AGENTURY	36
4.9 PROCHÁZKA CENTREM MĚSTA	37
5 POPIS BĚLORUSKA A OKOLÍ MINSKU.....	40
5.1 MIRSKÝ ZÁMEK	40
5.2 NESVIŽ.....	41
5.3 DUDUTKI	41
5.4 LINIJA STALINA	42
5.5 CHATYN	42
5.6 KURGAN SLAVY.	43
5.7 BRESTSKAJA KREPOST	43

5.8	BELOVEŽSKAJA PUSČA	44
6	SLUŽBY CESTOVNÍHO RUCHU	46
6.1	PASOVÉ, VÍZOVÉ A CELNÍ SLUŽBY.....	46
6.2	POJIŠŤOVACÍ SLUŽBY V CESTOVNÍM RUCHU	46
6.3	PENĚŽNÍ SLUŽBY	47
6.4	ZDRAVOTNÍ SLUŽBY	47
6.5	INFORMAČNÍ SLUŽBY.....	47
7	PEST ANALÝZA.....	48
7.1	<i>Zakladní socio-ekonomické ukazatele (Ekonomické prostředí)</i>	48
7.2	<i>Politické-právní prostředí</i>	54
7.3	<i>Sociální prostředí</i>	56
7.4	<i>Techniko-technologické prostředí.....</i>	59
7.5	<i>Ekologické prostředí.....</i>	61
8	SWOT ANALÝZA	63
9	NÁVRHY A OPATŘENÍ.....	66
10	ZÁVĚR.....	69
	SEZNAM LITERATURY	71
	SEZNAM ZKRATEK.....	74
	SEZNAM PŘÍLOH	75

1 Úvod

Podle své přirozenosti chce člověk zkoušet stále nové věci. Chce poznávat nová místa, zkoušet nové chutě, vůně, poznávat nové lidi a nabývat nových zkušeností. Jinak řečeno, člověka nebaví dělat celý život stejné věci a proto neustále hledá něco nového. Pro dosažení těchto cílů člověk našel nejlepší „metodu“, kterou nazýváme cestovní ruch, nebo cestování. Při cestování (zvláště do zahraničí) se mění pro cestovatele stereotyp a poznává nové geografické, přírodní okolí, sociální a ekonomické prostředí, duchovní a kulturní pohled na život. Tyto změny přináší člověku vnitřní uspokojení, duševní a fyzický odpočinek.

Rád cestuji a poznávám nové lidi, proto jsem si zvolil pro svoji diplomovou práci téma cestovní ruch. Cestovní ruch vykazuje největší rozmach za posledních 20 let. Lidé stále hledají nové atraktivní místa, kde ještě člověk nebyl a kde příroda nabízí celou svoji panenskou krásu.

V první části své práce popisuji pojetí cestovního ruchu, jeho dělení podle typu a druhu, podle účastníků a účelu cestování, ukazuji jeho vliv na ekonomiku a na životní úroveň obyvatel. Popisuji také provázanost cestovního ruchu s dalšími sektory ekonomiky státu. V další části uvádím všeobecné informace o Bělorusku. Jeho historii, popisuji architekturu, památky a významná místa Minsku a jeho okolí. Uvádím informace o dopravě, stravovacích a ubytovacích službách, možnostech odpočinku a sportovního vyžití. Upozorňuji na vízové, pojišťovací a zdravotní záležitosti, uvádím kontakty pro možné řešení krizových problémů. Na konci práce popisuji ekonomickou, sociální, techniko-technologickou, ekologickou a politickou situaci v zemi a se získaných dat provádím SWOT a PEST analýzy. K závěru nabízím možnosti řešení identifikovaných problémů a možnosti dalšího rozvoje.

Cílem mé práce je seznámit veřejnost s možnostmi návštěvy Běloruské republiky – Minsku a jeho okolí. V práci ukazuji atraktivitu naší země, přitažlivost a originalitu jedinečných památek, které se zde nachází. Práce představuje i určitý druh pozvání do naší země.

2 Cestovní ruch

Podle definice Světové organizace cestovního ruchu (WTO) je cestovní ruch činnost lidí spočívající v cestování a pobytu mimo místo jejich obvyklého pobytu do doby kratší jednoho roku za účelem využití volného času, obchodu a za jinými účely.

Cestovní ruch je zařazen do nevýrobních činností, do terciálního sektoru, do sektoru služeb. Tyto služby cestovního ruchu slouží k uspokojování základních lidských potřeb, přispívají ke zvyšování životní úrovně a k možnostem využití volného času.

2.1 Specifické rysy cestovního ruchu

Specifické rysy cestovního ruchu ovlivňují celý mechanismus trhu cestovního ruchu, jeho jednotlivé složky a vztahy mezi nimi.

Specifické rysy cestovního ruchu:

- vysoká míra závislosti na přírodních a kulturně historických atraktivitách,
- tyto atraktivity jsou místně vázány, nelze je přemístit,
- spotřebitel se přemísťuje za atraktivitami do místa jejich výskytu,
- ekonomické využití atraktivit cestovního ruchu se většinou děje formou poskytování služeb,
- služby cestovního ruchu mají pomíjivý charakter a nelze je skladovat,
- tvorba, realizace a spotřeba služeb je v cestovním ruchu místně i časově spojena,
- uspokojení potřeb i samotná spokojenost účastníků cestovního ruchu má vysokou míru subjektivního vnímání a posuzování,
- místní a časové oddělení nabídky, poptávky a spotřeby produktu cestovního ruchu,

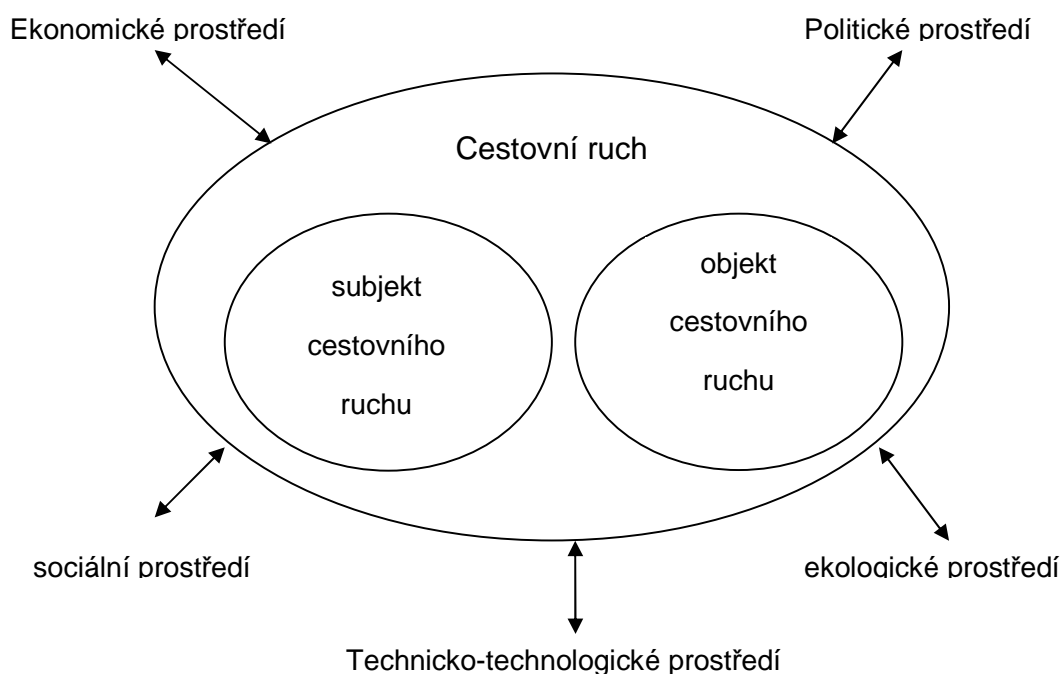
- vysoká míra sezónnosti,
- významný vliv mimoekonomických faktorů (např. přírodní katastrofy, válečné konflikty, terorismus aj.),
- trh cestovního ruchu má mezinárodní charakter [5 s. 8-9].

2.2 Cestovní ruch jako systém

Cestovní ruch je často zkoumán s využitím systémové teorie jako formální vědy o struktuře, vazbách a chování nějakého systému. Systémem se přitom rozumí jednota různých prvků, mezi kterými jsou určité vztahy nebo mezi kterými je možné takového vztahy vytvořit.

Cestovní ruch je otevřený a dynamický systém, který tvoří dva podsystemy, a to subjekt cestovního ruchu a objekt cestovního ruchu včetně vzájemných vazeb. Vazby existují i mezi cestovním ruchem jako systémem a jinými systémy, které tvoří jeho okolí - vnější prostředí. Jde o ekonomické, politické, sociální, technicko-technologické a ekologické prostředí. [2. s 12-13]

Schéma 1 Cestovní ruch jako systém

2.3 Subjekty cestovního ruchu

Typy účastníků (subjekty) cestovního ruchu se rozlišují jak v oblasti mezinárodního, tak i domácího cestovního ruchu:

Stálý obyvatel

v mezinárodním CR ve vztahu k dané zemi se jedná o osobu, která žije v zemi alespoň jeden rok před příjezdem do jiné země na dobu kratší jednoho roku,

v domácím CR ve vztahu k určitému místu je stálým obyvatelem osoba, která v tomto místě žije alespoň šest po sobě jdoucích měsíců před příjezdem do jiného místa na dobu kratší šesti měsíců.

Návštěvník

v mezinárodním CR je osoba, která cestuje do jiné země v níž nemá trvalé bydliště na dobu nepřekračující jeden rok, přičemž hlavní účel cesty je jiný než vykonání výdělečné činnosti v navštívené zemi.

v domácím CR je návštěvníkem osoba, která má trvalé bydliště v dané zemi, a která cestuje na jiné místo v zemi mimo své bydliště na dobu kratší než šest měsíců, přičemž hlavní účel její cesty je jiný než vykonávání výdělečné činnosti v navštíveném místě.

Turista

v mezinárodním CR je to osoba, která cestuje do jiné země než v níž má své trvalé bydliště, na dobu zahrnující nejméně jedno přenocování, avšak ne delší než jeden rok, přičemž hlavní účel její cesty je jiný než vykonávání výdělečné činnosti v navštívené zemi.

v domácím CR je za turistu považována osoba s trvalým pobytem v dané zemi, která cestuje do jiného místa odlišného od jejího běžného životního prostředí, na dobu zahrnující alespoň jedno přenocování, ale ne na dobu delší šesti měsíců, přičemž hlavní účel cesty je jiný než vykonávání výdělečné činnosti v navštíveném místě.

Výletník

v mezinárodním CR je to osoba, která cestuje do jiné země v níž má své trvalé bydliště a běžné životní prostředí na dobu kratší než 24 hodin, aniž by v navštívené zemi přenocovala, přičemž hlavní účel její cesty je jiný než vykonávání výdělečné činnosti v navštívené zemi.

v domácím CR je výletníkem osoba trvale usídlená v dané zemi, která cestuje do místa odlišného od místa jejího trvalého bydliště a běžného životního prostředí na dobu kratší 24 hodin, aniž by v navštíveném místě přenocovala, přičemž hlavní účel její cesty je jiný než vykonávání výdělečné činnosti v navštíveném místě.

Výše uvedené základní pojmy z oblasti cestovního ruchu přejímají všechny státy světa a stávají se základem pro národní statistické programy CR pro statistiku cestovního ruchu v mezinárodních dimenzích [5 s. 9-10].

2.4 Objekt cestovního ruchu

Objektem cestovního ruchu je všechno, co se může stát cílem změny místa pobytu účastníka cestovního ruchu. Jde o přírodu, kulturu, hospodářství apod. Objekt cestovního ruchu je tak nositelem nabídky.

Tvoří ho cílové místo, podniky a instituce cestovního ruchu. Subjekt cestovního ruchu cestuje do cílového místa jen tehdy, když existuje vhodný ekvivalent na uspokojování jeho potřeb.

Z hlediska funkcí rozlišujeme

- Městská střediska cestovního ruchu, ve kterých jsou soustředěné kulturně-historické památky, administrativně-správní orgány, obchody a průmysl,
- Lázeňská místa vybudovaná na bázi přírodních léčivých zdrojů (termální a klimatické lázně),
- Rekreační střediska s možností koupání a vodních sportů v nížině, turistiky a vodních sportů v podhorských oblastech, turistiky a zimních sportů v horské krajině,

- Rekreační obce, ve kterých zanikla původní hospodářská funkce a v současnosti jsou využívány na rekreační účely,
- Chatové oblasti, nacházející se obvykle při vodních plochách nebo výletních místech s přírodními a civilizačními atraktivitami [2. s 15-21]

2.5 Okolí systému cestovního ruchu

Ekonomické, politické, sociální, technicko-technologické a ekologické prostředí nemá k cestovnímu ruchu výlučný vztah, ale cestovní ruch více nebo méně ovlivňuje. Zároveň je aktuální i zpětná vazba, tj. vliv cestovního ruchu na jeho okolí. Síla této vazby závisí obvykle na stupni kooperace všech zainteresovaných na rozvoj cestovního ruchu.

2.5.1 Ekonomické prostředí

Ekonomické prostředí je pro rozvoj cestovního ruchu velmi významné. Rozhodující je ekonomický růst, který se projevuje v růstu hrubého domácího produktu. Růst hrubého domácího produktu ovlivňuje objem investic a výdajů na cestovní ruch. Pozitivní vliv těchto činitelů nastává, když výdaje na cestovní ruch rostou rychleji než hrubý domácí produkt. Hospodářský pokles a krize, kterou provází růst nezaměstnanosti a zmrazení mezd, má negativní vliv na cestovní ruch. Nezaměstnanost se spojuje s poklesem příjmů obyvatelstva a s výdaji na méně nezbytné potřeby, mezi které se řadí i výdaje na cestovní ruch.

Inflace má za následek pokles kupní síly peněz a projevuje se všeobecně růstem cen zboží a služeb včetně cen zboží a služeb cestovního ruchu. Důležitá je i stabilita měny, která ovlivňuje zejména zahraniční cestovní ruch. Devalvace měny zdražuje vycestování obyvatel do zahraničí a naopak pobyty cizinců zlevňuje. V pasivním zahraničním cestovním ruchu musí totiž občan za jednotku cizí měny zaplatit více jednotek domácí měny. Zahraniční návštěvník dostane za jednotku měny své země více peněžních jednotek měny navštívené země. Zhodnocení měny určitého státu má na cestovní ruch opačný účinek.

Úroková míra je cenou za poskytnutý úvěr. Její výše může působit stimulačně na investování v cestovním ruchu. Nedostupnost úvěrů vlivem vysoké úrokové míry omezuje investování. Zejména v období hospodářského poklesu a krize, stát vysokou úrokovou mírou ovlivňuje objem peněžních prostředků v oběhu a tak vyrovnává míru inflace. [2 s. 16-17]

2.5.2 Politické prostředí

Politické prostředí tvoří zejména mírové podmínky v jednotlivých státech a ve světě jako celku. Mír se latinsky označuje jako „conditio sine qua non“ (nevyhnutelná podmínka) rozvoje cestovního ruchu. Cestovnímu ruchu se nedaří v zemích, ve kterých jsou občanské nepokoje nebo je ohrožena bezpečnost turistů, jejich zdraví, případně majetek.

Mnoho závisí i od společenského zřízení státu, ve kterém se cestovní ruch rozvíjí, protože stát je nositelem politiky cestovního ruchu. Důsledky této politiky se projevují při vytváření státních orgánů cestovního ruchu, ale i v jeho případné stagnaci nebo poklesu, podpoře aktivit souvisejících s rozvojem regionů včetně cestovního ruchu. Dále i v budování infrastruktury sloužící i pro cestovní ruch, účelné využívání volného času obyvatelstva apod.

Významné je odstraňování bariér v podobě cestovních formalit, např. zrušení vízové povinnosti jednotlivých krajín, zrychlování odbavení cestujících na hraničních přechodech, vytváření vhodných podmínek pro finanční zabezpečení turistů cestujících do zahraničí. [2 s 17-18]

2.5.3 Sociální prostředí

Podstatný význam pro rozvoj cestovního ruchu má i sociální prostředí, které je dáno společenským zřízením.

Rozdělování hrubého domácího produktu se projevuje v hmotné spotřebě a spotřebě služeb obyvatelstva, má vliv na úroveň výživy, odívání, vybavenosti domácností předměty dlouhodobé spotřeby, dále i na úroveň veřejné spotřeby. Pracovní podmínky jsou spojené s délkou pracovní doby, intenzitou práce, pracovním prostředím, úrovní technické vybavenosti, hygienou a bezpečností

práce. Mimopracovní podmínky souvisejí s fondem využívání volného času apod. Jedinečný význam má zákonná placená dovolená, která ovlivňuje zejména rozvoj dlouhodobého cestovního ruchu.

Sociální politika se zaměřuje na sociální zabezpečení těch občanů, kteří mají nedostačující nebo nemají žádné pracovní příjmy na zabezpečení základních životních potřeb. Stát určuje podmínky pro nemocenské pojištění, důchodové zabezpečení, přídavky na děti, podpory v nezaměstnanosti apod.

Zpětná vazba cestovního ruchu na sociální prostředí se projevuje např. diferenciací nabídky produktu tak, aby se umožnila účast na cestovním ruchu i sociálně slabším skupinám obyvatelstva, včetně zdravotně handicapovaných, vlivem na zdraví jednotlivce a společnosti, vzdělaností a kulturní úrovní obyvatelstva apod. [2 s 18]

2.5.4 Technicko-technologické prostředí

Technicko-technologickým prostředím označujeme dopravní infrastrukturu a další technickou informačně-technologickou vybavenost umožňující rozvoj cestovního ruchu.

V dopravní infrastruktuře jde zejména o existenci a vybavenost sítě dálničních tahů, které si vyžaduje neustále rostoucí stupeň motorizace obyvatelstva, hustotu, kapacitu a propustnost železniční dopravní sítě, hustotu letišť a frekvenci pravidelných a nepravidelných leteckých spojení, existenci lodní přepravy v místech vhodných pro její rozvoj, podobně jako osobních dopravních zařízení v horských a vysokohorských střediscích cestovního ruchu. Rozvoj dopravy má však i negativní vliv na cestovní ruch a životní prostředí. Například zvýšená rychlost má za následek omezování zážitků a dojmů z cestovního ruchu, které jsou povrchnější, masovost automobilové přepravy se projevuje v zahlcení hraničních přechodů, menší operativnosti odbavování cestujících, zvýšení počtu dopravních nehod a odstraňování jejich následků apod.

Zvláště významné jsou nové technologie, které ulehčují poskytování jednotlivých druhů služeb cestovního ruchu, umožňují snižovat počty pracovníků,

šetřit energii, vodu apod. Informatizace společnosti souvisí s novými informačními technologiemi, které umožňují elektronické rezervování služeb přes centrální systémy rezervování, využívání internetu jako distribučního kanálu, který urychluje nejen výměnu informací, ale i rozhodování účastníků cestovního ruchu a obchodního ruchu a obchodní činnost v cestovním ruchu. [2 s 18-19]

2.5.5 Ekologické prostředí

Ekonomický růst má své hranice a provází jej zhoršování životního prostředí. Cestovní ruch již z hlediska podstaty je závislý na přirozené tvorbě atraktivního prostředí. Rozvíjí se tam, kde existují vhodné přírodní a kulturně-historické zdroje rozmístěné v zemi. Závislost cestovního ruchu na ekologickém prostředí je větší než ve většině jiných hospodářských aktivit. Proto narušení rovnováhy země u prvků jako je půda, voda, ovzduší, flóra a fauna může vést k omezení, případně i likvidaci cestovního ruchu.

Ochrana přírody a země z hlediska cestovního ruchu musí respektovat potřebu rovnováhy mezi blahobytem a volným časem zejména z hlediska přípustného zatížení země návštěvníky a rozvojem zařízení cestovního ruchu. Proto v mnohých státech existuje např. částečný nebo úplný zákaz vstupu motorových vozidel na území národních parků nebo chráněných území, zákaz poškozování flory a fauny atd. Racionální výstavbu nových zařízení cestovního ruchu usměrňují záměry územního plánování.

Snížení vlivu cestovního ruchu na životní prostředí je možné očekávat zvýšením ekologického cítění obyvatelstva zejména přechodem masového cestovního ruchu na tzv. ekologický cestovní ruch.

Deset zásad ekologicky šetrného cestovního ruchu:

1. Zanech po sobě jen otisky nohou, odnes si jen fotografie a vzpomínky.
2. Respektuj křehkost prostředí. Uvědom si, že každý z nás musí být ochotný pomoci jeho ochraně.

3. Aby tvoje dovolená měla smysl, najdi si předem čas a pouč se o zvycích, způsobu života a kultuře místa, které navštívíš. V průběhu cesty poznávej místní obyvatele a hovoř s nimi.
 4. Respektuj a podporuj místní kulturu (náboženství, tradice, řemesla, služby). Respektuj soukromí a důstojnost místního obyvatelstva, hlavně při fotografování.
 5. Nikdy neodhazuj odpadky. Místo, které jsi navštívil, zanech čistější než bylo předtím, než jsi tam přišel.
 6. Nekupuj výrobky z materiálů jako je slonovina, želví krunýř, nebo zvířecí kůže a kožešiny.
 7. Chod' po vyznačených cestách a pěšinách. Neruš zvěř a nenič rostliny.
 8. Seznam se s programem ochrany přírody, organizacemi ochrany a podporuj je.
 9. Kde je možné používej veřejnou dopravu, necestuj vlastním autem. Upozorňuj ostatní řidiče, aby zbytečně nenechávali v chodu motory svých vozidel.
 10. Žádej, aby cestovní kanceláře a cestovní agentury, výletní a rekreační zařízení přijaly toto desatero, nebo jiné normy ochrany prostředí a důsledně je uplatňovali při výchově svých zaměstnanců.
- [2 s. 19-21]

2.6 Význam cestovního ruchu

Odvětví cestovního ruchu patří mezi nejvýznamnější součásti národního i světového trhu. Podle údajů Světové organizace cestovního ruchu (WTO) a Světové rady cestování a cestovního ruchu (WTTC) je cestovní ruch největším zaměstnavatelem a jedním z nejvýnosnějších odvětví světové ekonomiky. Je to právě cestovní ruch, který po obchodu s ropou a ropnými produkty a automobilovém průmyslu zaujímá třetí místo ve výši obrátu a rozsahu své

činnosti. Svým podílem na tvorbě hrubého domácího produktu, devizových a daňových přínosů, vlivem na aktivizaci investiční činnosti a tvorbu pracovních příležitostí se celosvětově stává jedním z nejvýznamnějších odvětví hospodářství.

Význam cestovního ruchu je dán rovněž tím, že druhotně pozitivně ovlivňuje řadu dalších odvětví a sektorů národního hospodářství. V některých zahraničních studiích je uváděn vliv cestovního ruchu na více než 20 odvětví (schéma 1.1). Přihlédneme-li k tomuto druhotnému efektu, je cestovní ruch v celosvětovém měřítku na prvním místě ve vytváření pracovních příležitostí [5 s. 11].

Schéma 1.1 Vlivy cestovního ruchu – sektorová průřezovost [5 s. 12]

Pro podnikání v cestovním ruchu jsou typické malé a střední podniky (cestovní kanceláře, ubytovací zařízení, stravovací zařízení apod.) s počtem zaměstnanců mezi 10 až 25 osobami. Většinou jde o necivilní podnikatelské

jednotky, které se snadno přizpůsobují potřebám trhu. Jejich další předností z hlediska tvorby pracovních míst je vysoká závislost na živé práci. Multiplikační efekt cestovního ruchu umožňuje zachovávat, resp. vytvářet nové pracovní příležitosti a finanční zdroje pro rozvoj hospodářsky slabých nebo postižených území. Tento regionální rozměr cestovního ruchu je současně i stabilizačním faktorem nejen ve vztahu k místnímu obyvatelstvu, ale i ve vztahu k sociálně kulturnímu zázemí, které cestovní ruch zprostředkovává pro další zájemce (návštěvníky a turisty), a tak zároveň posiluje místní identitu z hlediska hrdosti na místní tradice a kulturní specifika.

Cestovní ruch má kromě přímých ekonomických efektů i další neekonomické efekty. Přináší svým účastníkům radost z poznání jiných zvyklostí, odlišné kultury, z krás přírody, z historických památek, a to při cestách zahraničních i domácích.

Zahraniční turistika umožňuje nejen poznání, ale poskytuje i pochopení jiných národů a společenství, jiných kultur. Cestovní ruch tak podporuje porozumění mezi lidmi různé národnosti či rasy, náboženského vyznání a politického přesvědčení.

Cestovní ruch přináší také vhodný odpočinek, který má podstatný význam pro uchování zdraví a pro obnovu pracovní síly. Nejvhodnější jsou aktivní formy odpočinku, tj. pěší turistika, cykloturistika, rekreační sporty, plavání aj.

Služby cestovního ruchu zahrnují aktivity bezprostředně s ním související, tj. služby ubytovací, stravovací, průvodcovské, dopravní, informační, poradenské a další služby spojené s doprovodnými programy [5 s. 11-13].

2.7 Druhy cestovního ruchu

Odborná literatura nejčastěji charakterizuje cestovní ruch z hlediska

- forem CR, kde zkoumáme motivy účasti lidí na cestovním ruchu,
- druhů CR, které berou v úvahu způsob jeho realizace.

1. Podle způsobu realizace můžeme cestovní ruch členit následovně:

- domácí CR, který zahrnuje cesty domácího obyvatelstva na území jejího státu,
- zahraniční CR, při kterém účastníci vždy překračují hranice svého státu (výjezdový a příjezdový CR),
- tranzitní CR, který představují průjezdy zahraničních účastníků cestovního ruchu přes území určitého státu, aby dosáhli cíle své cesty v jiném státu;

2. podle délky pobytu rozlišujeme:

- krátkodobý CR, který představuje dobu pobytu zpravidla do tří přenocování,
- dlouhodobý CR, při kterém se jedná o více než tři přenocování, ale ne více než 6 měsíců v domácím cestovním ruchu a ne více než 1 rok v zahraničním cestovním ruchu;

3. podle vlivu na platební bilanci státu:

- aktivní CR, při kterém znamenají příjezdy zahraničních návštěvníků příliv devizových prostředků do platební bilance státu,
- pasivní CR, při kterém obyvatelé určité země odčerpávají devizové prostředky dané země za účelem nákupu zboží a služeb v jiné zemi;

4. podle způsobu zabezpečení cesty a pobytu (kdo a jak se obstarává cestu a program):

- organizovaný CR, kdy cesty i program jsou zajišťovány cestovní kanceláří nebo jiným podnikatelským subjektem,
- neorganizovaný CR, při kterém si veškeré služby a program zabezpečuje účastník sám, nebo částečně využívá služeb zprostředkovatelů (např. rezervace letenek, výměna valut);

5. podle příslušnosti účastníků ke skupině:

- individuální CR, kdy účastník cestuje sám nebo se členy své rodiny,
- skupinový CR, kdy cestuje skupina účastníků, kteří se znají, tvoří zpravidla kolektiv z jednoho podniku, školy, zájmového sdružení;

6. podle způsobu financování (z jakých zdrojů):

- komerční (volný) CR, při kterém si veškeré výdaje hradí účastník z vlastních zdrojů,
- sociální (vázaný) CR, kdy účast na cestovním ruchu je vázána na splnění určitých podmínek (např. být zaměstnancem konkrétního podniku). Část výdajů jsou hrazeny z příspěvků příslušné organizace [1 s 17-18].

2.8 *Formy cestovního ruchu*

Motivace v CR představuje souhrn vnitřních i vnějších podnětů vedoucích k účasti na cestovním ruchu, podle tohoto kritéria rozlišujeme:

- rekreační cestovní ruch – jde o odpočinkovou formu cestovního ruchu, kde je hlavním motivem reprodukce fyzických a duševních sil člověka. Jedná se zpravidla o pobyt na jednom místě, mimo obvyklé prostředí běžného života člověka. Rekreační neznamena jen pasivní odpočinek, ale může být spojena s aktivním pobytem v přírodě, se sportovními aktivitami (houbaření, plavání, míčové hry apod.);

- kulturně-poznávací CR – je zaměřený především na poznávání kulturně-historických památek (hradů, zámků, lidové architektury), kulturních zařízení (muzeí, galerií), kulturních akcí (divadelních představení, festivalů, folklórních akcí), kulturní krajiny (parků, zahrad);

- sportovně-turistický CR – zahrnuje krátkodobé i dlouhodobé pobyty se sportovní náplní s cílem udržet a posílit kondici člověka. Člení se na: pěší turistiku, cykloturistiku, vodní turistiku a horskou turistiku;

- zdravotně-orientovaný CR – hlavním důvodem jsou cesty do lázní nebo rekreačních center za účelem zlepšení zdravotního stavu pomocí léčebných procedur (koupelí, léčivých pramenů, masáží, tělesných cvičení, relaxačních programů, diet apod.), ale i z důvodů pobytu v příznivém prostředí (u moře, na

horách, v lesích). V rámci této formy lze odlišit lázeňský CR, který je specifickým pobytem v lázních;

- přírodní CR – účast na této formě je motivována pobytem a poznáváním přírody, zejména nenarušených, výjimečných a atraktivních přírodních míst a krajiny (přírodní rezervací, národní parky). Zvláštním typem této formy je ekoturismus, což je pobyt v přírodě;

- venkovský CR – jedná se o vícedenní pobyty s rekreačními aktivitami na venkově (např. pěší turistika, pozorování přírody, vyjížďky na kole nebo na koni). Ubytování je zpravidla zajištěno v soukromí nebo v menších hromadných ubytovacích zařízeních. Součástí venkovského CR agroturismus – pobyt na venkově na rodinných farmách a poznávání tamní způsob života v kontaktu s přírodou a také ekoagroturismus – pobyt na rodinných farmách s alternativním zemědělstvím a zároveň i konzumace jídel ze zdrojů vypěstovaných a upravovaných přímo na farmě;

- vzdělávací CR – při kterém jsou účastníci motivováni získáváním znalostí a dovedností. Program pobytu je přizpůsoben např. pro výuku jazyků, pro zvládnutí různých sportovních disciplín (veslování, tenisu), pro získání podrobných informací o historických, přírodních a kulturních místech;

- kongresový CR – motivem k účasti je zájem odborníků v určitém oboru setkat se svými kolegy, získávat nové informace a vyměňovat si zkušenosti na kongresech, konferencích, přednáškách apod.;

- cestovní ruch se společenskými motivy – jeho hlavním motivem je navázání kontaktů s lidmi, získání přátel a poznání života určité skupiny lidí (návštěvy známých, pobyty v rodinách, účast na společenských akcích apod.) [1 s 17-18].

2.9 Destinace cestovního ruchu

Destinace je představována svazkem různých služeb koncentrovaných v určitém místě nebo oblasti, které jsou poskytovány v návaznosti na potenciál cestovního ruchu (atraktivity) místa nebo oblasti. Atraktivity destinace tak

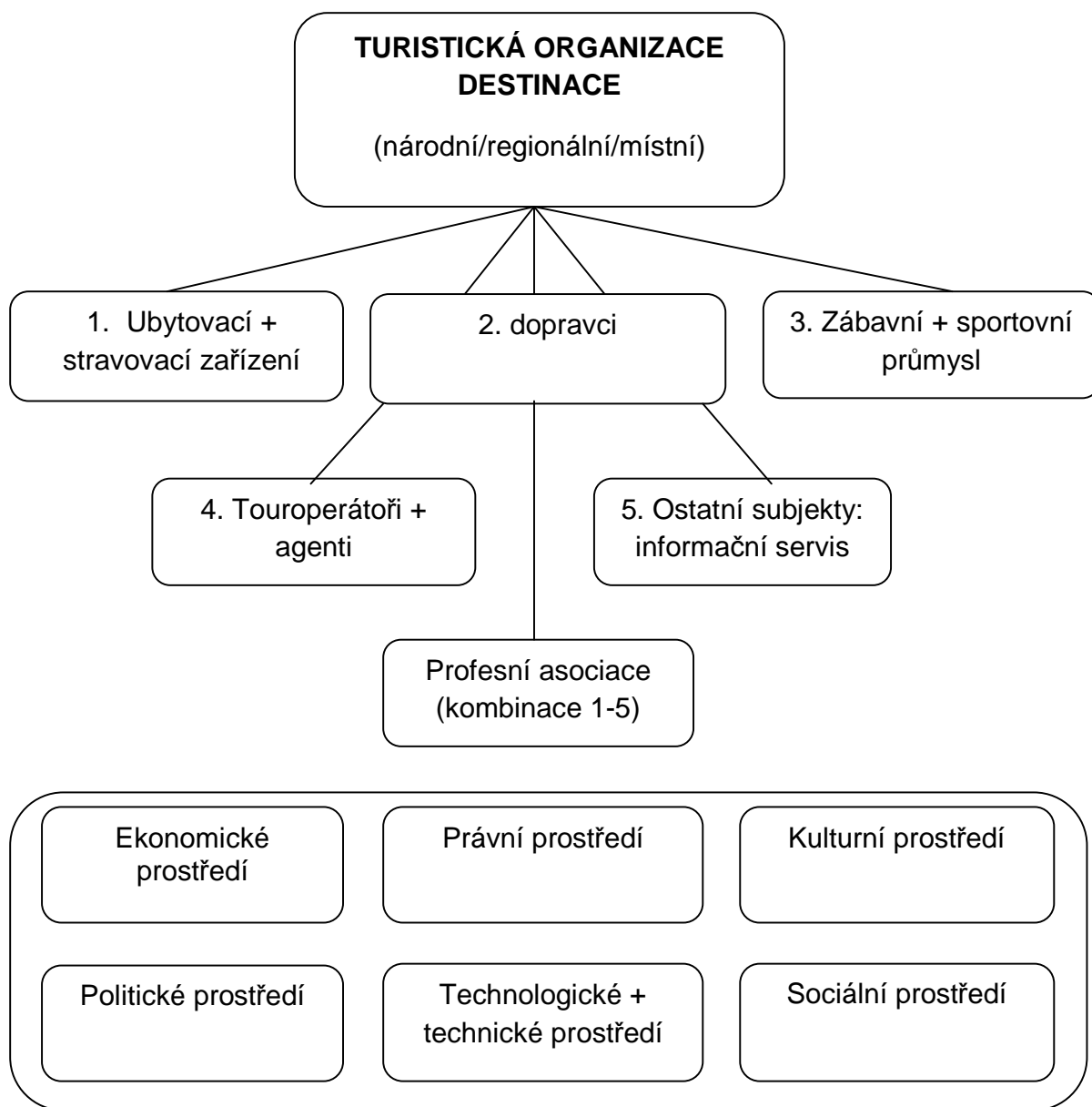
představují podstatu destinace a hlavní motivační stimul návštěvnosti destinace. Podle Biegera i definice WTO je destinace chápána jako „geografický prostor (stát, místo, region), který si návštěvník vybírá jako svůj cíl cesty“. Destinace nabízí služby jako ubytování, stravování, sportovní aktivity a zábavu. [6 s16].

Destinace existují na různých geografických úrovních, které jsou spolu ve vzájemných vztazích. V evropském kontextu někteří turisté mohou považovat celý kontinent za jednu destinaci. Například ti, kteří cestují železnicí s jízdenkou, která jim umožňuje navštívit většinu evropských zemí. Jiní hovoří i některé zemi jako o destinaci: „Letos plánujeme autobusový zájezd do Irska.“ Také regiony slouží jako destinace, například jezerní oblast Lake District ve Velké Británii, údolí Loiry ve Francii nebo Toskánsko v Itálii. Některé cílové regiony překračují hranice států, například Alpy. Nakonec jsou zde jednotlivá střediska jako Benidorm ve Španělsku, nebo města jako Paříž nebo Petrohrad. Za nemalší možnou destinační jednotku je považován rezort. [3 s. 289-290].

Rezort je místo či menší oblast navštěvovaná s cílem trávení volného času, zábavu, odpočinku, sportovních a dalších aktivit. Tento pojem často bývá spojován s adjektivy – lyžařský rezort (místo, oblast), hotelový rezort (jeden či více hotelů, hotelová zóna) a další. [6 s. 16].

Podle marketingového pojetí je destinace jedním produktem složeným zároveň z bezpočtu dalších produktů. Marketing destinace lze označit jako vědomou i nevědomou kooperaci, protože všechny subjekty v destinaci, ať chtějí nebo ne, spoluvytvářejí její charakter (schéma 2.1) [6 s. 25]. Toto schéma nám ukazuje vzájemné vazby mezi jednotlivými segmenty trhu a navazuje na těsnou spolupráci managementu a marketingu, veřejného a soukromého sektoru ekonomiky.

Schéma 2.1 Turistická organizace destinace [6 s. 25]

3 Běloruská republika

3.1 Základní informace

Oficiální název: Běloruská republika

Hlavní město: Minsk

Rozloha: 207 600 km²

Počet obyvatel: 9 480 000

Hustota na km²: 47 obyvatel

Oficiální jazyk: Běloruština a Ruština

Státní zřízení: republika

Hlavní náboženství: Pravoslavné (75%), katolická církev (15%)

Čas: SEČ +1

Měna: běloruský rubl (BYR)

Délka hranic: 2900

Sousedící země: Ukrajina, Rusko, Polsko, Lotyšsko, Litva

Obr. 3.1 Státní vlajka a mapa

3.2 Historie

Existuje mnoho teorií o původu názvu „Belarus“ (Bělorusko). Podle jedné z nich je název „Belaja Rus“ spojen se synonymem „belaja“ (bíla) s významem „nezávislá“, protože byla nezávislá před „tataro-mongoly“. Podle další verze je název spojen s bílým oblečením a vzhledem lidí. A třetí verze směřuje k tomu, že

Obr. 3.2 Středneveková vesnice

běloruské země přešly na křesťanskou víru mnohem dříve než její soused „Velikaja Rus“ (Velká Rus).

Běloruské území bylo osídleno slovanskými kmeny – Kriviči, Radimiči, Siverci. V 6-9 století vedl rozvoj zemědělství a řemesla ke vzniku a rozvoji feudalizmu a obchodování. Vznikají městská centra, hlavní z nich Turov a Polock. „Polocke knížeství“, bojovalo s Kyjevskou Rusí o nezávislost v průběhu celého 10 století a konečně zůstalo nezávislým. Na konci 10 století přijalo „Polocké knížeství“ křesťanství. V tu dobu vznikají nová města Minsk, Berestie (Brest), Vitebsk, Pinsk, Borisov a Orša. Postupně nabývají status politických, ekonomických a kulturních center země.

Ve 13 století kníže Mindoug sloučil „Polocke knížeství“ a „Litovke knížeství“. Vzniklo tak jedno z největších a nejmocnějších knížectví oné doby „Veliké knížeství Litovské“ (VKL). V tuto dobu vykazovala Běloruská kultura největší rozvoj, tak zvané „Zlaté časy“. V roce 1569 VKL bylo spojeno s Královstvím Polským do nové „Reči Paspolitoj“.

V tuto dobu přišli obyvatelé běloruska o nezávislost. Na začátku byla vynucena katolická víra v „Reči Paspolitoj“ a později zase pravoslavná víra v „Moskovském gossudarstve“. Spolu s vírou byly prosazovány i tradice jednotlivých zemí a kultur. Vždy byli podpůrci a odpůrci „Reči Paspolitoj“ a „Moskovského gossudarstva“.

Později se běloruské země účastnili občanské války (1903-1905) a první světové války (1914-1918). 25 března, roku 1918 vznikla „Běloruská Národní Republika“ (BNR), první nezávislé Bělorusko. Zanedlouho však (roku 1919) byla BNR rozdělena mezi Polsko a SSSR. Později byly všechny běloruské země přiřazeny k SSSR, kde Bělorusko přispělo k industrializaci a kolektivizaci.

V letech 1941-1945 se SSSR účastnilo druhé světové války. Na běloruském území proběhli velké boje a byly zde založeny koncentrační tábory. Pod Minskem byl postaven tábor „Trostinec“, který byl druhým největším koncentračním táborem v Evropě po Asvenčinu. Po válce byla naše země silně poškozena, ve válce zahynul každý třetí občan a města i vesnice byly skoro úplně zničeny. Tak např. ve vesnici „Chatyn“ bylo v jednom domě upáleno celé ji obyvatelstvo. Podobný osud čekal dalších 186 vesnic.

Po válce byl na našem území komunismus a Bělorusko se stalo průmyslovým a zemědělským centrem SSSR. Na našem území se montovaly průmyslové stroje, auta, traktory, ledničky, televize a další technika. Za což dostalo Bělorusko název „Сборочный цех“ (montovna) SSSR.

Po rozpadu SSSR (1989-1991) dostaly běloruské země po druhé za svou historii nezávislost pod názvem Běloruská republika, který má dodnes. V roce 1994 byly volby prvního prezidenta, kterým se stal A.G. Lukašenko. Dnešní Bělorusko představuje rozvíjející se stát s kvalitním potenciálem rychlého růstu.

4 Minsk

Dnešní Minsk představuje moderní velkoměsto s velkým počtem památek, kulturních, stravovacích, sportovních a relaxačních zařízení, zelených parků a jiných míst ke odpočinku.

Hlavní město Běloruska za starých času mělo název „Menesk“ podle názvu řeky Menka. První zmínka o Minsku je v letopisu z roce 1067. Během své dlouhé historie byl Minsk několikrát skoro zničen, ale vždy jej obnovili a tím nabýval i větší krásy.

Dnes je Minsk hlavním městem Běloruské republiky. Žije zde přibližně 1 826 000 lidí. Znak města představuje zobrazení panny Marie s anděly, vlajka města je světlomodré barvy se znakem Minsku, město má také svoji hymnu.

Znak města najdete v **příloze 1**.

4.1 Architektura Minsku

Minsk je krásné a moderní město. Najdete zde velmi málo starých budov a dalších památek. Je to především kvůli druhé světové válce, kdy bylo město téměř srovnáno se zemí. (Nejstarší část města je popsána v části „procházka centrem města“.)

Minsk se chlubí svým moderním a čistým vzhledem, o což se stará městská správa. Mnozí návštěvníci se hned po příjezdu do Minsku jako první seznámí s **hlavním vlakovým nádražím (Obr. 4.1)**. Je to moderní budova ze skla a kovu, která může pojmout až 7000 cestujících. V budově jsou stále otevřeny bary, čekárny,

Obr. 4.1 Hlavní vlakové nádraží

pokoj pro matky s miminky, směnárny, obchody s dárkovými předměty, čerstvým pečivem a novinami. Pod střechou budovy se nachází restaurace „Hvězdný“ a rodinné centrum volného času „Planeta dinozavru“.

Obr. 4.2 Stalinské doma

název „Vorota Minska“ (Vrata Minsku).

Nejznámější a největší chloubou posledních let je nová **národní knihovna (Obr. 4.3)**. Tato obrovská budova má tvar diamantu s šesti hranami. Je postavena s využitím moderní technologie. V Evropě není podobné stavby. Budova má 25 poschodí, na kterých se uschovávají knihy. Vše je obsluhováno 1500 počítači.

Obr. 4.3 Národní knihovna

V knihovně je také bufet, restaurace, internetové centrum, oválná hala, konferenční místnost se 450 místy. V budově je umístěna také vyhlídková věž, kde je z výšky 72 metrů možné vidět skoro celé město.

Obr. 4.4 Cirkus

Budova běloruského národního cirkusu (Obr. 4.4), která se nachází na hlavní třídě Minsku. „Prospekt Nezavisimosi“ (Třída Nezávislosti), byla postavena jako jedna z prvních v bývalém SSSR. Stále zde často prochází průvody a probíhají vystoupení běloruských a jiných světově známých umělců.

Palác Republiky (Obr. 4.5) je situován na náměstí „Oktjabrskaja“. Je to budova z osmdesátých a devadesátých let, ale slavnostní otevření proběhlo 31. prosince roku 2001. V budově je velká koncertní síň s 2700 místy, malý sál s 500 místy, konferenční sály s 200 a 100 místy, tiskové středisko, statní komplex s

Obr. 4.5 Palác Republiky

konferenční halou pro 30 účastníků. Zde se konají největší koncerty a také prezidentský ples s nejlepšími absolventy vysokých škol Běloruska. Na závěr roku na Oktjabrském náměstí stojí hlavní strom státu.

Obr. 4.6 Dvorec kultury

a konferenční hala.

Obchodní centrum „Stolica“ (Obr. 4.7) nachází se pod „Plosčadiju Nezavisimosti“ (Náměstím Nezavislosti). Je to moderní čtyřpatrové nákupní středisko, ve kterém jsou k nalezení: obchody, stánky, bary, kavárny, restaurace, salón krásy, foto a copy služby, videopůjčovna a parkoviště pro 500 aut.

Obr. 4.7 Obchodní centrum „Stolica“

V budoucnu se tam plánuje umístění bowlingového centra, billiardu a dalších zábavních zařízení pro dospělé a děti.

K dalším známým a zajímavým architektonickým skvostům Minsku patří: stadion Dinamo, Futbalový manež, Národní akademické divadlo opery RB, Komarovský trh, bussines centum „21 století“ a další.

Součástí Minské architektury jsou také městská náměstí, která poskytují hodně místa k posezení, pořádání velkých akcí a oslav a doplňují tak krásu hlavního města. Navíc na náměstích nebo vedle nich se nachází nejkrásnější budovy, sochy, památky a fontány města. K hlavním náměstím Minsku patří: Oktjabrské náměstí, Náměstí Nezavisimosti, Náměstí Jakuba Kolasa, Náměstí Pobedy, Náměstí Svobody, Náměstí 8 marta, Náměstí Bangalor. Náměstí Bangalor se proslavilo tím, že tam běloruská opozice koná největší schůze a

také shromáždění neformálních seskupení Minsku a celého Běloruska. Je to zapříčiněno tím, že poskytuje velkou volnou plochu a zároveň je dostatečně vzdáleno od obytných domů.

Obr. 4.8 Malčik s lebedem

Skoro každé větší náměstí hlavního města má svoji fontánu, která dodává náměstí krásu a přináší příjemné osvěžení v horkém letním počasí. Nejstarší fontánou v Minsku je fontána, která se jmenuje „**Malčik s lebedem**“ (**Obr. 4.8**) v Alexandrovském parčíku. Ten byl

otevřen v roce 1874 na počest prvního vodovodu v Minsku. Nejmladší, ale dnes nejznámější fontánou je fontána na Náměstí Nezávislosti. Je umístěna nad obchodním centrem uprostřed náměstí. Tato fontána je známá tím, že využívá hru barev a hudby jako známá fontána v Barceloně. Jedinečnost této fontány je v tom, že skoro visí ve vzduchu a pod ní se nachází tři patra obchodního centra.

Součástí mnohých náměstí a parčíků jsou také různé sochy, u kterých si s oblibou dělají fotky nejen návštěvníci, ale také obyvatelé města. Nejznámějšími z míst, kde se nachází tyto památky, jsou Michajlovský parčík a Komorovkí trh (**Obr. 4.9 „Devočka s zontikom“**). Obrázky soch najdete v **příloze 2**.

Když jste se už seznámili s Minskem ve dne, nesmíte opomenout jeho krásu přes noc, nejlépe ve večerních hodinách po západu slunce. Centrum města a zvláště hlavní třída se

Obr. 4.9 Devočka s zontikom v noci

ukazuje v novém světle a kráse. Díky hře velkého množství světél a architektury si obyvatelé i návštěvníci Minska oblíbili procházky nočními ulicemi města.

Foto nočního Minsku je možno vidět v **příloze 3**.

V dalších 5-7 letech se plánuje výstavba dalších 20 moderních sportovních a rekreačních zařízení, hotelů a bussines center. Například už dnes je dokončena stavba sportovního komplexu „Arena“, který už dostal národní název „Běloruské koloseum“. Plánuje se zbourání hotelu Belarus a na jeho místě vyrostě moderní obchodní centrum, které se bude skládat ze tří budov. Nedaleko je naplánována stavba podzemního muzea historie a archeologie. Podle plánu to má být největší muzeum v historii Minsku. V centru se vystaví několik dalších pětihvězdičkových hotelů, a také na okraji města se plánuje postavit moderní aquapark s rozlohou 14000 metrů čtverečních.

4.2 Minsk – město parku

Hlavní město Běloruska je známo jako centrum obchodních vztahů celého státu, v Minsku je možné nejenom pracovat, ale i odpočívat. K tomuto účelu slouží velký počet velkých i menších parků.

Centrální park, který se jmenuje **„Park Maxima Gorkogo“ (Obr. 4.10)** je situován v samém srdci hlavního

Obr. 4.10 Park Maxima Gorkogo

města. Byl otevřen v roce 1800 jako místo odpočinku obyvatel města a za doby komunistické vlády dostal svůj dnešní název. Přes jeho území teče řeka Svivloč, rostou tam stoleté stromy, jsou tam zábavní atrakce, kavárny a sportovní komplex. Je zde umístěno Čertovo kolo, největší v Bělorusku, kde je možné si za přiměřenou cenu (4-5 tis. rublu) užít krásný výhled na celé město. Park M. Gorkogo těsně hraničí s parkem Janky Kupaly. Jsou rozděleny hlavní třídou. Naproti parku Gorkogo je možné projít se po břehu řeky nebo posedět v příjemném stínu starých stromů. Také je možné zapůjčit si člun, katamarán

nebo gondolu pro prožití atmosféry projížďky po řece Svisloč. V areálu parku stojí hlavní operní divadlo Minsku (momentálně probíhá rekonstrukce).

Dalším parkem pro odpočinek a zábavu je „Park Čeluskincev“. Nachází se na hlavní třídě, stanice metra „Park Čeluskincev“. Toto místo nabízí pro své návštěvníky zábavní atrakce pro malé a dospělé, diskotéku pro mládež i pro lidi staršího věku. Vedle parku je možno navštívit botanickou zahradu, ve které jsou k vidění unikátní rostliny, můžete se seznámit s rostlinami tropických a subtropických pásem. Tato zahrada byla založena v roce 1931 a dnes je největší zahradou v Minsku (plocha přesahuje 100 hektarů). Opravdovou perlou Botanické zahrady je labutí jezero. S parkem také sousedí dětská železnice, která byla postavena Němci pro vývoz dřeva v době války. Dnes funguje jako zábavní atrakce. Nejmladší obyvatelé a návštěvníci mohou zábavně cestovat po městě.

Dalším z velkých parků je „Park 50 let победы“. Park byl založen po vítězství ve druhé světové válce a dnes slouží pro odpočinek pracovníků po náročném dni. Je to dáno tím, že kolem parku se nachází dva největší závody v Minsku „Traktorný závod“ a „Motorný závod“. Vedle parku se z jedné strany nachází „Leso-park“, který nabízí návštěvníkům klidné procházky a také možnost vyjížděk na koních. Z druhé strany park hraničí se sportovním komplexem traktorového závodu, hlavním sportovištěm je stadion „Traktor“. Do budoucna tady se plánuje stavba moderního sportovního centra pro celou rodinu.

Moderním zábavním parkem nedaleko od centra Minsku je Dreamland. Je to nejnovější park ve městě, který nabízí zábavní a relaxační atrakce pro celou rodinu. V Dreamlandu se občas provádí show programy a soukromé párty.

Dále Minsk nabízí malé parčíky a zelené plochy, kde je možné zapomenout na denní problémy a užít si krásu přírody. Skoro na celém území města, kde teče řeka Svisloč, se nachází místa pro příjemné posezení a procházky. Takový obraz může zažít každý návštěvník a obyvatel „zeleného“ Minsku.

4.3 Kultura

Minsk je velké kulturní centrum. Narodili se zde a bydleli mnozí známý lidé, jako **Francisk Skorina (Obr. 4.11)**, Mark Šagal, Ivan Šiškin a další. Nachází se zde velký počet divadel, kin, muzeí, koncertních hal apod.

Divadla nabízí pro své návštěvníky různorodý program jak pro malé tak i pro dospělé diváky. Hlavními jsou: Národní akademické divadlo baletu RB, Národní akademické divadlo opery RB, Národní akademické činoherní

Obr. 4.11 Francisl Skorina

divadlo jména M. Gorkogo, Národní akademické divadlo jména J. Kupala, Státní divadlo mládeže, Státní divadlo panenek RB a další.

Minské kina nabízí obyvatelům města a návštěvníkům moderní prostředí a nejnovější filmy z celého světa. K hlavním kinům lze přiřadit: Oktjabr, Moskva, Avrora, Mir, Avtokino, Centralný.

Minsk má také hodně muzeí, které nabízí bohatou expozici pro zájemce o historii, přírodu, techniky a umění. Jsou to např.: Národní museum umění RB, Státní běloruské museum historie „Velikoj Otečestvennoj Vojny“, Národní museum historie a umění RB, Botanická zahrada Akademie Věd a další.

Městské koncertní haly nabízí pro návštěvníky vystoupení hvězd a skupin různých velikostí. Jsou to např.: Koncertní hala Minsk, Koncertní hala Běloruské státní filharmonie, Palác sportu, Stadion Dinamo a další.

Noční život města zabezpečují noční kluby, diskotéky a kasina. Nejznámější z nich jsou Alkatras, Maks šou, Žuravinka, Madison.

Na celostátní, nebo jiné větší svátky, nabývá celé hlavní město podobu města zábavy a slavností. Skoro na každém náměstí, v každém parku a na více-méně důležitých místech se provádí koncerty nebo vystoupení uměleckých

skupin, prodávají se různorodé občerstvení a pití, soutěží se. K největším slavnostem Minsku patří: slavnosti silvestra, Maslenica, Den nezávislosti, Den vítězství ve druhé světové válce, Svátek města, „Kupala“.

4.4 Sport a zdraví

Posledních 5 let v Bělorusku funguje projekt „Bělorusy - sportovní národ“, který hodně pomohl zlepšit podmínky pro sport v celé republice a nejvíc v Minsku a okolí.

V samotném Minsku se nachází a funguje velký počet stadionů, sportovních hal a paláců, bazénů, sportovních ploch, zavřených a otevřených klubů. Obyvatelé města a jeho návštěvníci mají možnost zvolit skoro jakékoliv sporty a s úspěchem se jimi zabývat. Minsk a jeho okolí nabízí možnost klasických sportů, jako fotbal, volejbal, basketbal, tenis, stolní tenis, běh, cyklistika, plavání, aerobik a další. Ale také pro zájemce extrémních sportů je možnost skoku s padákem, potápění, surfing, jízdy na koni apod. Pro zájemce o zimní sporty jsou k dispozici zimní sportovní haly přes celý rok a v zimním období sportovní komplexy poblíž Minsku „Raubiči“, „Siliči“, „Logojsk“ a „Jakutské hory“.

Obr. 4.12 Komplex Stajki

Největší sportovní komplex Běloruska se nachází v krásném koutku běloruské přírody v 12 km od Minsku. Je to hlavní sportovní areál pro přípravu běloruského sportovního týmu na Evropské a celosvětové soutěže a také na Olympijské hry. **Komplex „Stajki“ (Obr. 4.12)** umístěn na ploše 82,71 ha a nabízí možnost přípravy sportovců víc než na 20 sportovních disciplín. Dobré umístění komplexu umožňuje bezproblémový příjem návštěvníků země, ale také sportování a

rekreaci obyvatelů Minsku. „Stajki“ nabízí pro své návštěvníky možnost sportování, ubytování, stravování, rekreace, turismu a ozdravovacích služeb.

Olympijský sportovní komplex „Raubiči“ byl jedním z prvních v bývalém SSSR, kde se trénovali nejlepší sportovci té doby. Dnes se zde také připravuje Běloruský olympijský tým biatlonu, běžek, freestylu a dalších sportů. Komplex nabízí hotely, chaty, stravovací zařízení, běžecké trasy, sjezdovky, střelnice. Konalo se zde 9 mistrovství Evropy biatlonu v roce 2004.

Sportovní komplexy „Siliči“, „Logojsk“ a „Jakutskie hory“ jsou zaměřeny spíše na rekreaci a aktivní odpočinek v přírodě. Nachází se ve vzdálenosti 30-40 km od Minsku. Doprava tam je možná osobním automobilem, nebo prostředky MHD. Nabídka služeb komplexu zcela pokrývá požadavky návštěvníků.

Aeroclub „Borovaja“ se nachází jen několik minut cesty autem od hlavního města a nabízí pro své zákazníky zmíněné skoky padákem (samostatně, nebo s instruktorem), ale také výlet nad Minskem.

Jachtclub Minského moře nabízí zájemcům windsurfing, plachtění a potápění. Je také možnost zúčastnit se výletu na motorovém člunu s průvodcem, který vypráví turistům místní legendy a obyčeje.

4.5 Ubytování

Minsk má kolem 2 mil. obyvatel a přesto nemá odpovídající počet hotelů a ubytoven. Je to spojeno s tím, že Minsk a celé Bělorusko doposud nebylo zajímavé pro zahraniční návštěvníky a cestovatele. Situace se ale v poslední době mění, hlavně v oblasti obchodního cestovního ruchu, ale také v rámci celého programu rozkvětu cestovního ruchu v Bělorusku.

Zatím hlavní město nabízí jeden 5 hvězdičkový hotel „Evropa“ a řadu 4 a 3 hvězdičkových hotelů, což je nedostačující.

Hotel „Evropa“ (**Obr. 4.13 pokoj v hotelu Evropa**) byl znovu postaven v roce 2007 a otevřel své dveře pro své návštěvníky. Budova hotelu je postavena podle výkresů minulého století, přesto je to současně nejmodernější hotel Minsku. Hotel

Obr. 4.13 Pokoj v hotelu Evropa

nabízí 67 pokojů s kapacitou ubytování 118 míst, dále nabízí restaurace, bary, noční klub, kadeřnictví, salon krásy, dvě konferenční haly, fitness centrum, bazén, saunu, směnárnu (vše non-stop).

Další hotely „Minsk“ a „Viktoria“ jsou 4 hvězdičkové. Hotel „Minsk“ se nachází na hlavní třídě na Náměstí Nezávislosti v centru města. Naproti hotelu je umístěna hlavní pošta a odtud za pět minut lehce dorazíte k hlavnímu vlakovému nádraží a centrálnímu autobusovému nádraží. Hotel „Minsk“ byl prvním hotelem hlavního města, který se dostal do třídy čtyř hvězdičkových hotelů. Hotel pro své návštěvníky nabízí 252 pokojů. Jsou to pokoje třídy „lux“, VIP pokoje, pokoje pro novomanžele, pro zdravotně postižené, pro nekuřáky apod. Každý pokoj má klimatizaci, mezinárodní telefonní spojení, satelitní televizi a mini-bar. V hotelu jsou tři restaurace a tři bary, fitness klub, sauna, biliard, bussines centrum, směnárna, noční klub a kasino. Klidné a bezstarostné ubytování v hotelu zajišťuje profesionální obsluha a vlastní bezpečnostní služba.

Hotel „Viktoria“ je umístěn poblíž centra Minsku v klidném prostředí vedle „Komsomolskeho“ jezera. V nabídce služeb má 169 pokojů, které jsou zařízeny podle standardu čtyř hvězdičkových hotelů, má restauraci s 136 místy, konvenční halu pro 80 osob, bussines centrum, posilovnu, saunu, bazén, solárium, salon krásy, fitness centrum, chráněné parkoviště, směnárnu. Ke standardním službám hotelu patří také pomoc při otevření víz a doprava na letiště, nebo na nádraží.

Hotely „Belarus“, IBB, Sputnik, Jubilejnyj, Planeta, Orbita, Žuravinka a další jsou tři hvězdičkové, ale přesto je o ně velký zájem díky dobré ceně a kvalitě poskytovaných služeb.

Seznam hotelů Minsku a kontakty jsou v **příloze 4**.

4.6 Popis stravovacích služeb

Za svou historii bylo území Běloruska hodně dlouho pod vlivem jiných států. To mělo velký vliv na kulturu stravování a dalších oblastí. Proto je možné v běloruské kuchyni najít rysy ruské a polské tradiční kuchyně, ale i jiných. Přesto kvůli svým přírodním a geografickým podmínkám má Bělorusko svou zvláštní tradiční kulturu stravování. Bělorusům se říká „bulbaši“ od běloruského slova „bulba“ což znamená brambor. Je to spojeno s tím, že brambory jsou nejdůležitější a nejoblíbenější jídlo Běloruska. Brambory u nás jsou ve všech možných druzích. Brambory se podávají na stůl skoro ve všechny sváteční dny, jiné slavnosti, nebo při přijímání hostů, ale samozřejmě také při běžném stravování. Můžou to být například: vařené brambory, bramborová kaše (na mléku, na vodě, nebo na usmaženém vepřovém sádle), brambory smažené, brambory pečené (můžou být zapečené v troubě, v klasické peci na dřevo, nebo na uhlí od táboráku v přírodě), „**běloruskie draniky**“ (**bramboráky obr. 4.14**),

Obr. 4.14 Běloruskie draniky

brambory zapečené s masem v hrnci, bramborové „klecki“ (knoky), koláčky s brambory, „zrazy“ (z lehce uvařených brambor se dělá těsto, dovnitř se vkládají nakrájené houby s vařeným vejcem a krájenou cibulí. Poté tento koláček ještě osmažíme na pánvici a je hotovo), „kalduny“ (bramborák se zapečeným mletým masem) a jiné.

Dalším oblíbeným jídlem bělorusů jsou „golubcy“ (mleté maso na půl vepřové a na půl hovězí, s cibulí, mrkví a kořením, to vše se vkládá do listu čerstvého zelí, udělá se z něj sáček a pak se vaří, na stůl se podává se smetanou). Žádný slavnostní stůl nemůže být bez salátu „alivje“ a „seledkoj pod šuboj“ (národní název je „šuba“). Salát „alivje“ je podobný bramborovému salátu, ale má jiné složení. Klasický recept obsahuje: vařené brambory, vařené vejce, „doktorskaja“ klobása, zelený hrášek, čerstvý okurek, cibule a majonéza. Dnes však lidé často experimentují a přidávají do něj jablka, párky, marinované okurky a jiné přísady.

„Seledka pod šuboj“ (Obr. 4.15)

představuje salát z uvařených brambor, červené řepy, mrkve a sledě. Tento salát se ukládá na velký talíř v jednotlivých vrstvách (nastrouhané brambory, krájený sled, nastrouhaná mrkev a na konec nastrouhaná červená řepa). Mezi vrstvy a na vrchní část se natírá majonéza. Dalším oblíbeným

Obr. 4.15 Seledka pod šuboj

jídlem bělorusů jsou palačinky s tvarohem, nebo s masem, „pelmeni“, plov, „šašlyk“ a „škvarky“ (usmažené vepřové sádlo). Jak se u nás říká na vesnici: „Чтобы была чарка и шкварка.“ (Aby byla sklenička a škvarky).

Bělorusko může nabídnout pro zahraniční hosty velký výběr z národní kuchyně a příjemně je překvapit novými chutěmi. Běloruské národní jídla mohou zájemci ochutnat přímo v restauraci svého hotelu, a když chtějí zajít poobědvat, nebo povečeřet mimo hotel, je zde možnost stravování v tradičním běloruském prostředí v restauraci „Běloruská kuchyň“ v hotelu „Bělarus“, restaurace „Belaja Rus“ nebo restaurace „Bulbanaja“. V Minsku se však dá také najít restaurace, bar, nebo bistro podle požadavků a přání zákazníků skoro z jakoukoliv kuchyní světa.

Hlavní koncentrace stravovacích zařízení se nachází v centru města, tak jako v každém velkém městě. Také své restaurace nebo bary nabízí každý hotel nebo větší nákupní střediska. V průměrné restauraci nebo havarně je možné najíst se od 20000 BYR, co je v rozmezí 5 euro (100 CZK). V luxusnějších podnicích ceny stoupají nahoru.

Další restaurace jsou uvedené v **příloze 5**, nebo je možné shlédnout jejich webové adresy na <http://www.restoran.360.by>, kde je možné hledat restaurace podle připravované kuchyně. [7]

4.7 Popis městské dopravy

Minsk je největším městem Běloruska s obyvatelstvem kolem 2 milionů. Pro zajištění běžného a dynamického života občanů hlavního města a jeho návštěvníků má Minsk širokou síť městské hromadné dopravy.

Nejrychlejším způsobem přemístění po městě je metro, které zajišťuje dopravu do nejdůležitějších částí města. Minské metro je nejen prostředkem pro přemístění lidí (denně převáží víc než milion cestujících), je to navíc památka města. Minské metro začalo fungovat v roce 1984 a v dnešní době jsou k dispozici dvě linky s 23 funkčními stanicemi, dvě stanice se dále staví a 3 ještě projektují. Situace je spojena se stálým rozšířením hranic hlavního města a růstem počtu obyvatel. Každá stanice metra je postavena podle zvláštního projektu a má svoji historii. Například stanice „Náměstí Jakuba Kolasa“ seznamuje cestujících s běloruským uměním formou obrázku a zdobení interiéru. Stanice „Náměstí vítězství“ předvádí památky o vítězství ve druhé světové válce.

Druhým důležitým a nejrozsáhlejším prostředkem městské hromadné dopravy je autobusový park. Celou přepravu po městě zajišťují vozy, které se obsluhuje 7 specializovaných podniků. Poslední dobou se provádí modernizace autobusového parku na nové autobusy, které vyrábí Minský automobilový závod. S rostoucími

Obr. 4.16 Avtobus MAZ 101

požadavky na ekologii stále větší část dopravců převádí pohon na bio paliva a nové **autobusy MAZ (Obr. 4.16)**

Další poskytovatelé městské hromadné dopravy jsou Minské tramvajové a trolejbusové depo. Poskytují mnoho kvalitních služeb, které přináší pozitivní vliv na ekologickou situaci ve městě.

Minská hromadná doprava i hromadná doprava ostatních měst Běloruska má jiný systém fungování krátkodobých a dlouhodobých jízdenek než ČR. Krátkodobé jízdenky platí ne na základě času, ale podle druhu dopravy a zvláště

podle konkrétního typu dopravního prostředku. To znamená, že si cestující koupí krátkodobou jízdenku a může ji použít jen na jednu jízdu v jednom voze. Na příklad při nastoupení do tramvaje číslo 7 a označení jízdenky, má cestující právo svést se jen tímto prostředkem a nemůže přestoupit na jinou tramvaj, autobus nebo trolejbus. To poskytuje určité nevýhody, protože cestující ztrácí čas při čekání na určité číslo tramvaje (autobusu, trolejbusu) a při přestoupení musí označit další jízdenku. Výhoda spočívá v tom, že se může v daném prostředku cestující vozit celý den. Metro má své zvláštní krátkodobé jízdenky ve formě žetonu, který se dá koupit na každé stanici u vchodu do metra. V metru funguje průchodní systém, při kterém pokud cestovatel nezaplatí za jízdu, tak se nemůže dostat na nástupiště. Ale pokud nevyjde z metra ven, tak v něm může celý den cestovat (do 01:00).

Dlouhodobé jízdenky platí podle určitého druhu dopravy, buď metro, tramvaj, autobus, nebo trolejbus. To znamená, že při zakoupení měsíční jízdenky na autobus, se může cestující svést po celém městě jen autobusovou dopravou a nemůže přestoupit na jiný druh dopravy. V Běloruských městech neexistuje rozdělení na zóny. Dlouhodobé jízdenky je možno zakoupit jen na 1 měsíc.

Dnes v Minsku stojí krátkodobá jízdenka 700 (od 1.3.2010) rublů a dlouhodobá (na jeden měsíc) 27660 rublů. Slevněné jízdenky pro studenty, nebo děti v Bělorusku nejsou. Děti do 7 let jezdí zdarma a všichni ostatní platí plnou cenu. Pokuta za jízdu na černo činí 7000 rublů.

Zahraniční návštěvníci a turisté používají spíše služeb městského taxi, které poskytuje kvalitní služby za odpovídající ceny. Objednat taxi je možné po telefonu 24 hodin denně.

Telefonní seznam taxi je v **příloze 6**.

4.8 Cestovní kanceláři a agentury

Služby cestovního ruchu v hlavním městě Běloruska poskytuje více než 50 cestovních kanceláří a agentur. Většina jich je zaměřená na výjezdový CR, to je spojeno s geografickým umístěním území Běloruska a přírodními podmínkami.

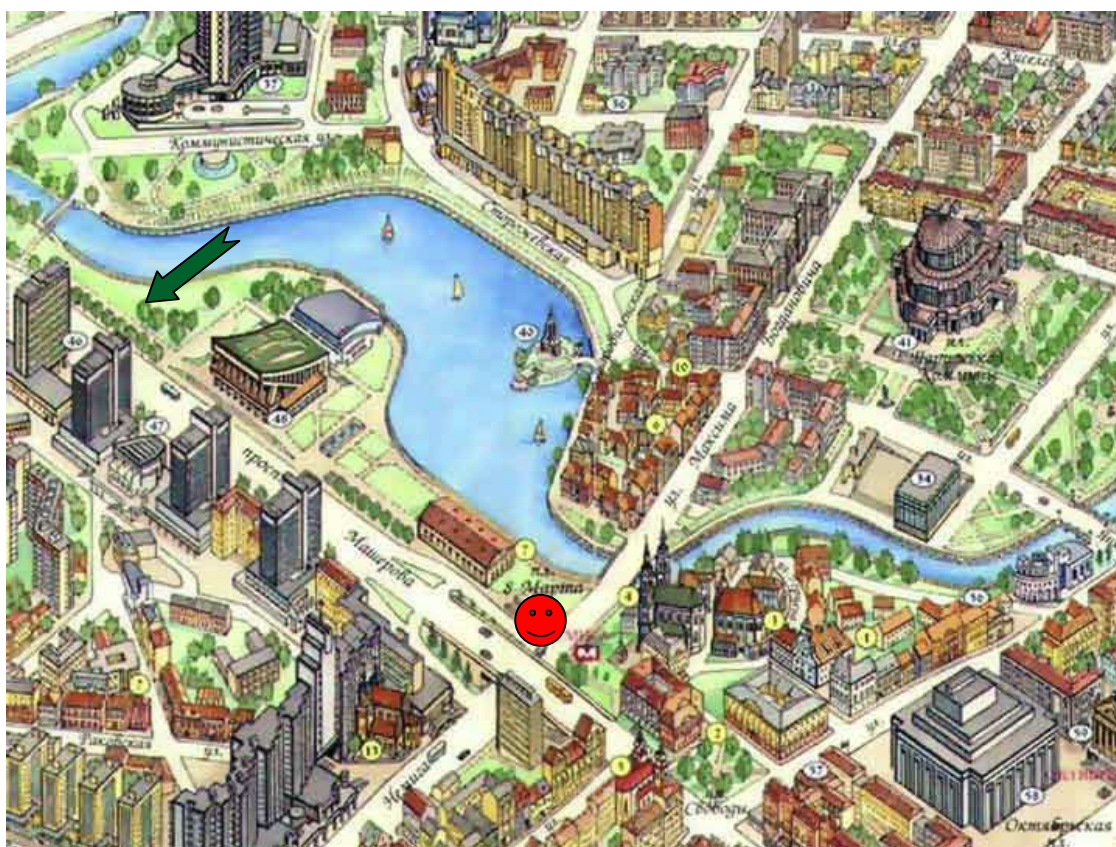
Tak například v letním období jezdí nejvíce lidí k moři, hlavně na Ukrajinu, a v zimní období hledají lyžování v Polsku, ČR, na Slovensku a dalších zemích. Ale v poslední době s rostoucí kvalitou a kvantitou domácího CR víc a víc cestovních kanceláří nabízí výlety na území Běloruska. To je spojeno s rozšířením schengenské hranice EU a následným zdražením výjezdových víz.

Hlavním poskytovatelem těchto služeb je státní kancelář „Belintourist“, která nabízí nejširší nabídku výletu po Minsku a Bělorusku.

Seznam nejznámějších cestovních kanceláří je uveden v **příloze 7**.

4.9 Procházka centrem města

Nejlépe se návštěvníci s městem seznámí při prohlídce centra (**Obr. 4.17 centr Minsku**), kde se nachází jeho nejstarší část „Troické predmestí“ a

Obr. 4.15 Centrum Minsku

„Verchnij gorod“. Tato stará a nejkrásnější část města se nachází poblíž hlavního nádraží (dvě zastávky metrem od stanice „Plosčad Lenina“ do stanice „Nemiga“ s přestupem ve stanici „Oktjabrskaja“.

Prohlídku centra je možno začít přímo u východu z metra (stanice Nemiga je označena smajlíkem) na náměstí 8. marta, kde se nachází znak paměti obětí tlačení v květnu roku 1999 (zemřelo 53 lidí). Dále pešky pokračujeme po třídě Pobeditelej směrem k památníku „Minsk – gorod-heroj“ (směr na obrázku je ukázán červenou šipkou). Po cestě k památníku míváme „Dom fizkulturnika“ a za ním i „Palác sportu“, který byl prvním palácem v SSSR, který měl asymetrickou podobu. Mezi „Domem fizkulturnika“ a „Palácem sportu“ se nachází otevřená plocha, na které se v jarních a letních měsících konají různé koncerty a slavnosti a přes zimu funguje jako veřejné kluziště. Po levé straně třídy Pobeditelej se otevírá výhled na moderní výškové domy, převážně hotely, obchody a administrativní budovy. V hotelu „Jubilejnyj“ se nachází informační centrum (hotel je na mapě znázorněn zelenou šipkou), kde turistům poskytnou informace o Minsku v různých světových jazycích. V této části města vedle sebe stojí 3 hotely (Jubilejnyj, Planeta a Belarus), které návštěvníkům poskytují ubytování a servis v centru města.

Památník „Minsk – gorod-heroj“ představuje 45 metrový monument, který je vidět z velké vzdálenosti. Na konci roku se zde se koná hlavní ohňostroj Běloruska. Ještě před památníkem na druhé straně řeky Svisloč, najdeme hotel „Belarus“ a opodál pomník nejznámějšího ruského spisovatele A.S. Puškina. Tento monument Minsk dostal jako dárek od moskevského magistrátu k dvoustoletému výročí od dne narození spisovatele. Z tohoto místa se otevírá krásný výhled na „Troické předměstí“, „Zamčisče“ a „Verchnij gorod“. Dále podél břehu řeky dojdeme k „Troickemu předměstí“. Je to nejstarší část města s historickými budovami. Uvnitř této čtvrti se nachází různá muzea, restaurace a stánky se suvenýry a dárkovými předměty. Kousek od „Troického předměstí“ se nachází „Ostrov slz“, na kterém je umístěn památník vojáků, kteří zahynuli v Afghánistánu. Také se zde nachází fontána „Pisajusčij malčik“. Toto místo nejčastěji navštěvují především páry novomanželů a svatební průvody. Existuje legenda že „Pisajusčij malčik“ přináší do domu novomanželů štěstí.

Po příchodu na druhu stranu ulice Nemiga se dostáváme do druhé části starého města, která se jmenuje „Verchnij gorod“. Po schodech vyjdeme k hlavnímu a nejkrásnějšímu pravoslavnému chrámu v Minsku „Sobor Svateho Ducha“. Tato budova byla postavena v letech 1642-1687 jako kostel katolického řádu bernandýnek. V roce 1852 klášter uzavřeli a budovu předali pravoslavné církvi. Po roce 1918 se v bazilice naházela sportovní hala a později také vězení. Až po roce 1947 chrám začal zase fungovat jako svaté místo. Dnes je v chrámu umístěna zázračná ikona Minské Božské Matky, kterou v 8. století držel Svatý Vladimír – křtitel Rusi. Za bazilikou se nachází „Pivná restaurace“, místo které dříve byla malá tržnice. Za restaurací, dál ve dvoře, se nachází velvyslanectví České republiky. Na pravé straně od chrámu jsou k vidění staré budovy bohatých měšťanů (dnes po rekonstrukci) a vedle nich je nově postavená „Gorodskaja ratuša“ (městská radnice). Byla postavena v roce 1499, potom zbourána v roce 1857 podle nařízení Nikolaje I. Znovu zbudována byla v letech 2002-2003 podle výkresů ze začátku 19 století. Na hlavní věži budovy je umístěn orloj a znak města Minsku. Dnes se pod radnicí nachází hala pro slavnostní zasedání minského magistrátu.

Za radnicí přes ulici Lenina se nachází katolická katedrála „Panny Marii“. Je to hlavní svatyně katolíků v Minsku. Vedle chrámu je hudební lyceum. Budova lycea byla kdysi v samém středu města, a proto sloužila pro přijímání takových osobností jako ruský car Peter I, švédský král Karl XII, francouzský maršál Davu. Právě v této budově v roce 1919 byla podepsána smlouva o vzniku Běloruské SSR a Minsk byl prohlášen za hlavní město.

Na druhé straně náměstí „Svobody“ stojí hotel „Evropa“, který je po rekonstrukci, a který je dnes nejlepším hotelem v Minsku.

5 Popis Běloruska a okolí Minsku

Minsk je hlavní město Běloruska, ale nejedná se o celé Bělorusko. Pokud chcete skutečně poznat tuto zemi, její historii a tradici, tak byste měli navštívit alespoň okolí Minsku, kde se nachází mnoho atraktivních míst. Navíc Bělorusko není tak velké a autem nebo autobusem je možné z Minsku do nejvzdálenějších míst dojet za 3-4 hodiny.

Minské cestovní kanceláře nabízí celodenní výlet s prohlídkou památek Míra a Nesviže, dále nabízí výlety do „Dudutek“, Brestskou krepsti, „Belovežske Pusče“, také možné navštívit „Chatyn“, „Liniju Stalina“, Kurgan slavy“ a další významné místa podle vlastního výběru.

5.1 *Mirský zámek*

Mirský zámek (Obr. 5.1) je vizitkou Běloruska a popravdě si to zaslouží. Jeho foto je možné najít na mnohých pohlednicích, kalendářích a na běloruských suvenýrech. Zámek začala stavět knížata Iljiniči na začátku XVI století a stavbu ukončili knížata Radivily na konci tohoto století. Ze začátku zámek stavěla pro účel

Obr. 5.1 Mirský zámek

obran, ale později jej knížata Radivily udělala svojí rezidencí a ukončila stavbu v renesančním stylu. Což mu přineslo unikátní vzhled věží a celkové stavby. Do naší doby přinesl Mirský zámek velké množství legend a byl svědkem válek s poláky, švédy, rusy a ustál také obě světové války. 29 listopadu roku 2000 byl přidán zámek Mír do seznamu UNESCO. Dnes se v něm nachází pobočka Národního muzea umění RB, restaurace a hotel. V letním období zde funguje letní kavárna a provádí se zde různé historické a kulturní akce.

5.2 Nesviž

Obr. 5.2 Nesviž

Ve vzdálenosti 35 km od zámku Mír se nachází **zámkový-architekturní komplex „Nesviž“** (Obr. 5.2). Existuje legenda o podzemním tunelu, který spojuje tyto dva zámky. Nesvižský zámek byl slavnou rezidencí rodu Radivilů, proto podle legendy vybudovali tento tunel

(dlouhý 35 km) pro případ války. Rod Radivilů byl nejznámější a nejbohatší na území Běloruska, o jejich moci věděli daleko za hranicemi území našeho státu. Hlavní památkou komplexu je palác Radivilu, který dohromady s dalšími stavbami, sady a rybníky přináší návštěvníkům pocit starých časů. V areálu komplexu se stále konají koncerty a festivaly středověké kultury.

Podle plánu rekonstrukce komplexu Nesviž a Mír, která má být ukončena v roce 2010, má tato lokalita nabídnout všem zájemcům celý komplex kulturních, stravovacích, ubytovacích a relaxačních služeb.

5.3 Dudutki

Ve vzdálenosti 40 km od Minsku je umístěno **museum hmotného umění Dudutki** (Obr. 5.3). Muzeum bylo založeno v roce 1993 a jeho teritorium má přes 130 ha. Dudutki představují život a kulturu Běloruska v XIX století. Návštěvníci zde mohou vidět opravdový větrný mlýn, poznat jak pracuje hrnčíř a kovář, zkusit opravdový „samogon“, který

Obr. 5.3 Dudutki

je vyráběn v místním „samogonnem aparátu“ a ochutnat běloruskou kuchyň XIX století. Pro milovníky přírody je možnost jízdy na koni a pro zájemce o automobily zde funguje výstava starých aut. Je zde možnost vidět takové značky jako HANOMAG, HORCH, Willis, Topolino a další.

5.4 Linija Stalina

Obr. 5.4 Linija Stalina

Zájemci o druhou světovou válku mohou vidět její připomínky na celém území Běloruska, ale dnešní největší atraktivitou je „**Linija Stalina**“ (Obr. 5.4). Je to vojenské historické museum na otevřeném území. Jsou zde představeny různé obranné konstrukce druhé světové války. Hlavní

část představují Minské bunkry. Tento komplex byl postaven k 60 výročí vítězství sovětského lidu v „Otečestvennoj vojne“. Muzeum je otevřeno pro návštěvníky během celého roku a ve významné svátky („Den pobedy“, „Den nezávislosti“, „23 fevralja“) v tuto dobu se provádí hromadné představení s účastí vojáků. V době od 23 do 25 února 2008 se zde konalo organizované válečné představení k 90 výročí vojenské moci RB.[20]

5.5 Chatyn

Chatyn – památní znak o „Velikoj Otečestvennoj vojne“. Tak se jmenovala vesnice, kterou 22 března roku 1943 obklopili fašisti. Ti sehnali všechny obyvatele vesnice do jednoho seníku a podpálili jej. Kdo se pokusil utéci, byl zastřelen. Zahynulo 149 lidí, z čehož bylo 75 dětí. Zázrakem se zachránili sedmi roční V. Želobkovič, 12 roční A. Baranovskij i místní kovář I.I. Kaminskij. Podle

Obr. 5.5 Chatyn

zjevu kováře byl postaven památník „**Nepokorennyj čelovek**“ (Obr. 5.5). Podobný osud potkalo 186 běloruských vesnic. Komplex „Chatyn“ spojuje: „obelisky-zvonici“, „Večnyj ogon“, „Stenu pamjati“, „Kladbisče deřeveň“, soubory „Chatynskij nabat“ a „Dymy Chatyni“ a další.

5.6 *Kurgan slavy.*

Obr. 5.6 Kurgan slavy

Memoriální komplex „**Kurgan slavy**“ (Obr. 5.6) se nachází ve vzdálenosti 21 km od Minsku na dálnici M2. Celý komplex má výšku 70.6 m. (kopec 35 m. a obelisk 35.6 m.). Obelisk je postaven ve formě 4 stylizovaných bajonetů, které

symbolizují „1-j, 2-j, 3-j Běloruskij a 1-j Pribaltijskij fronty“, které byli hlavní při osvobození Běloruska.

5.7 *Brestskaja krepost*

Asi nejznámější památkou věnovanou druhé světové válce je memoriální komplex „**Brestskaja krepost-geroj**“ (Obr. 5.7). Tento památník se nachází v západní části Brestu. V historii to byla obrovská pevnost s důležitým strategickým významem. „Brestskaja krepost“ byla

Obr. 5.7 Brestskaja krepost-geroj

postavena na ostrovech dvou řek „Zapadnyj Bug“ a „Muchavec“. Hlavní citadelu představují dvě dvoupatrové kasárny z červené cihly, která měla 500 kazemat s kapacitou 12 tis. míst. Stěny kasárny byly tlusté 2 m. Dále byla hlavní citadela spojena s opevněními na jiných ostrovech pomocí zavěšených mostů a kolem

„Kreposti“ byly postaveny dva okruhy opevnění s příkopy a 10 m silným a vysokým hliněným valem.

„Brestskaja krepost“ jako první čelila útokům okupantů na začátku „Velikoj Otečestvennoj Vojny“ (22.6.1941). Hitler věděl, že se jedná o velkou a strategicky důležitou pevnost, a když ji rychle zničí, tak ukáže SSSR svoji moc. Obránci „Brestskoj kreposti“ odporovali přes 30 dnů, přičemž okupanti za tu dobu obsadili více než polovinu území Běloruska. Tím ukázali, že slovanský národ svoji svobodu nedá bez boje. Sám A. Hitler byl navštívit tuto pevnost, aby se přesvědčil na vlastní oči, že obránci stále drží svoji pevnost. Dokonce tato obrana dopadla tak, že němečtí generálové reportovali Hitlerovi, že „Brestskaja krepost“ padla a sami nechali obránce zemřít hlady. Při obraně „Brestskoj kreposti“ vzniklo mnoho legend, které se šířili mezi okupanty.

Dnes představuje memoriální komplex „Brestskaja krepost-geroj“ komplex ruin a sutin hlavní citadely s památnými znaky „Ataka“, „Žažda“, „Partijnoe sobranie“, „Poslednjaj granata“, „Podvig arteliristov“, „Pulemetčiki“ a další. Také v komplexu hoří „Večnyj ogoň“, otevřen „Musej oborony Brestskoj kreposti“ a všude jsou cestičky, které provádí návštěvníky po memoriálu a seznamují je s památkami.

5.8 *Belovežskaja pusča*

Obr. 5.8 *Zubři*

„Belovežskaja pusča“ je unikátní a nejstarší lesní masív Běloruska. Rostou zde stromy s průměrným věkem 100 let. Podle počtu druhů rostlin a zvířat je největší v celé Evropě. Žije tady největší počet **zubrů**

(Obr. 5.8). Unikátní bíložravci jsou symbolem Běloruska. V „Belovežskoj pusče“ se nachází „Rezidencija deda Moroza“ a největší vánoční stromek naší země. Začínají zde silvestrovské slavnosti a všichni lidé (hlavně děti) s velkou radostí navštěvují „deda Moroza“, aby mu osobně sdělili své novoroční přání. Přírodní rezervace je od roku 1992 součástí UNESCO a je pečlivě chráněna státem. Pro návštěvníky se nabízí výlety

autem, na kole, nebo pěšky s atraktivním programem. Je zde také možnost rybaření a lovu. Ve speciálních komplexech je možné rezervovat ubytování, zakusit běloruskou kuchyni a užít si klidu a krásy panenské přírody.

„Belovežskaja pusča“ je ještě významná tím, že tady v roce 1991 byla podepsána smlouva o rozpadu SSSR.

6 Služby cestovního ruchu

S ČR je spojená celá řada dalších služeb, které pomáhají turistům v nouzových situacích a dávají jim potřebné informace. Některé z nich jsou popsány níže.

6.1 Pasové, vízové a celní služby

Mezi Českou republikou a Běloruskou republikou platí vízová povinnost. Ke vstupu na území Běloruské republiky je tedy kromě platného cestovního dokladu (cestovní pas) nutné i platné vstupní vízum.

Občané ČR mohou o běloruská víza a o veškeré informace týkající se udělování víz požádat na Velvyslanectví Běloruské republiky (Adresa: Velvyslanectví Běloruské republiky, ul. Sádky 626, Praha 7 - Trója, 171 00 tel. 233 540 899, 233 541 011, fax. 233 540 925, e-mail czech@belembassy.org).

Podrobná Informace k udělení víz do Běloruské republiky je v **příloze 8**

Celní a devizové předpisy podrobně popsány v **příloze 9**

6.2 Pojišťovací služby v cestovním ruchu

Mezi BY a ČR není podepsána dohoda v oblasti zdravotnictví. Před vycestováním je nutné uzavřít zdravotní pojištění. V pojistce musí být výslovně uvedeno, že se vztahuje i na Bělorusko. Pojištění, které je poskytováno držitelům některých platebních karet, je uznáváno rovněž pouze v případech, kdy má pojištěný doklad, že se tato pojistka vztahuje i na BY. Nestačí, když je v pojistce uvedeno např., že se vztahuje na celou Evropu. Tato povinnost je reciproční. Za poskytnutí zdravotnické péče cizinci platí. Týdenní pobyt v nemocnici se pro cizince může pohybovat v závislosti na druhu ošetření od 500 USD do několika tisíc USD.

Zdravotní pojištění je možné si rovněž zakoupit na hraničních přechodech s BY a na mezinárodním letišti v Minsku.

Povinné pojištění automobilů je zavedeno od 1.7.1999. Bělorusko je od března 2003 členem pojišťovací soustavy "zelená karta".

6.3 Peněžní služby

Národní měna Běloruské republiky je běloruský rubl (BYR). Je to oficiální platební měna. Platba v jiné měně je zakázána a trestá se podle zákona.

Peněžní prostředky je možné vyměnit na veškerých celních přechodech, letišti, hlavních nádraží, pobočkách bank a také v speciálně určených místech.

Devizový kurz:

1 Euro - 4 060.82 rub.

1 USA - 2 968.00 rub. [25]

Také ve všech velkých obchodech, hotelech a restauracích je možnost platit platební kartou.

6.4 Zdravotní služby

Důležitá telefonní čísla:

(+ 375) 101 – záchranná služba

102 – policie (milice)

103 – lékařská první pomoc

185 – informace o číslech (platná služba (800 BYR)

1020000 – odtahová služba (mobil 6441224)

2221717 – při havárii (nonstop) státní dopravní služba (GAI)

6.5 Informační služby

Veškeré turistické, případně jiné informace, je možné získat v turistickém informačním centru na adrese tř. Pobeditelej 19, Minsk. Tel. +375 17 2269900 nebo na webové stránce www.belorustourism.by. Zde je informace v anglickém a ruském jazyce.

Kontakt na ČR v Bělorusku najdete v **příloze 10**.

7 PEST analýza

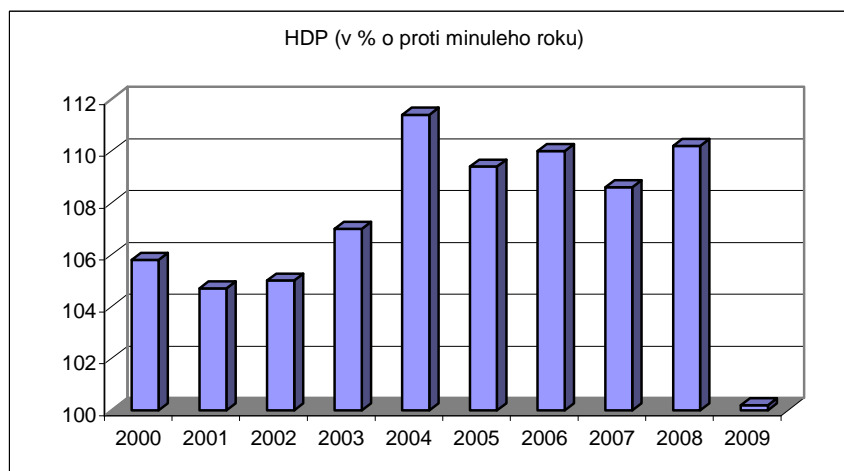
PEST analýza je založena na charakteristice politických, ekonomických, sociálních a technologických (technických) aspektů, které jednotlivě nebo ve svém spolupůsobení ovlivňují řešení stanovených problémů z vnějšího prostředí. Je to podpůrná metoda pro analýzu určitého objektu [17]. Jelikož cestovní ruch silně propojen s přírodou dále uvedeme také popis ekologického prostředí.

7.1 *Základní socio-ekonomické ukazatele (Ekonomické prostředí)*

K základním ukazatelům socio-ekonomického rozvoje patří přírůst/úbytek obyvatelstva, vývoj HDP, průměrný počet ekonomicky aktivního obyvatelstva, průměrný příjem pracujících, CPI a další ukazatele. V této kapitole se podíváme na vývoj některých ukazatelů, které můžou ve větší nebo menší míře ovlivňovat rozvoj cestovního ruchu.

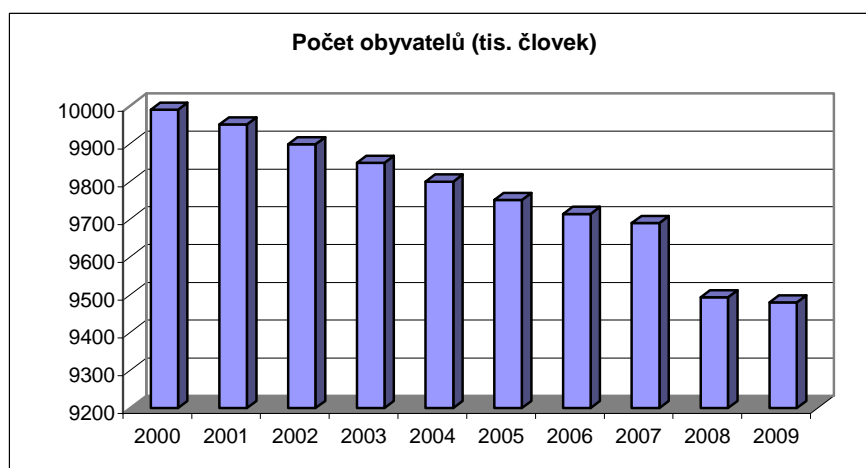
Prvním ukazatelem, který má největší vliv na rozvoj CR a také celé ekonomiky státu je HDP (Hrubý Domácí Produkt). HDP představuje celkovou peněžní hodnotu statků a služeb vytvořenou za dané období na určitém území. Tento ukazatel se používá v makroekonomii pro určování výkonnosti ekonomiky států. Jak je vidět z **grafu 7.1** v RB je stálý meziroční nárůst o 6 až 11 % . Jenom v roce 2009 je vidět dopad světové ekonomické krize, kde růst HDP klesl skoro na 0 %.

Graf 7.1 HDP [27]

Dalším důležitým ukazatelem je počet obyvatelstva země. Z **grafu 7.2** je vidět že počet stálého obyvatelstva se neustále zmenšuje. Přičemž od roku 2000 do roku 2006 toto číslo představuje v průměru 50 tis. lidí za rok, ale v přechodu s roku 2007 na rok 2008 lze pozorovat pokles počtu obyvatelstva v průměru o 200 tis. lidí. Je to spojeno s velkou migrací Bělorusů do zahraničí. Jedná se o negativní trend pro rozvoj země. Na druhou stranu stálý úbytek obyvatelstva přispívá ke snížení míry nezaměstnanosti v zemi.

Graf 7.2 Počet obyvatel [27]

Míra nezaměstnanosti je podíl nezaměstnaných ke všem osobám schopným pracovat. Tato hodnota ukazuje pozitivní trend v Běloruské republice a stále se snižuje. Za rok 2009 byla míra nezaměstnanosti 0,9 % **Graf 7.3**. Oproti

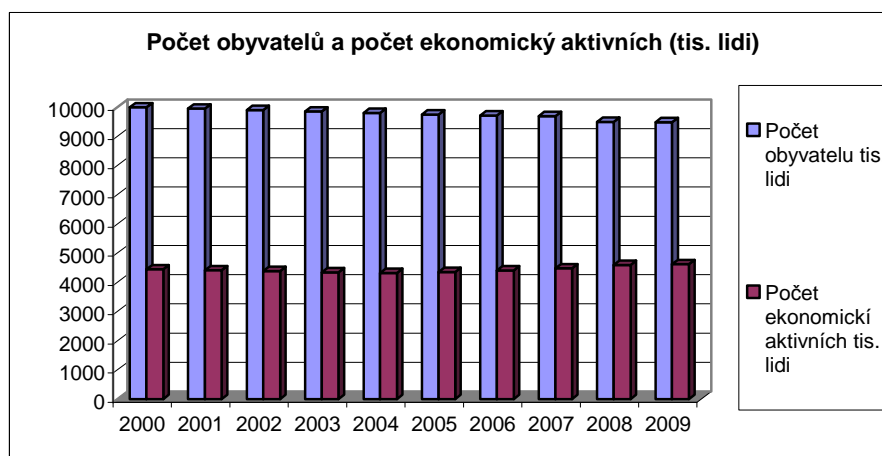
zemím EU je to obrovský rozdíl. Například v ČR míra nezaměstnanosti za rok 2009 sestavila 6 %.

Graf 7.3 Množství nezaměstnaných registrovaných na úřadech práce [27]

Dále je uvedeno porovnání počtu ekonomicky aktivního obyvatelstva k celkovému počtu lidí. **Graf 7.4.**

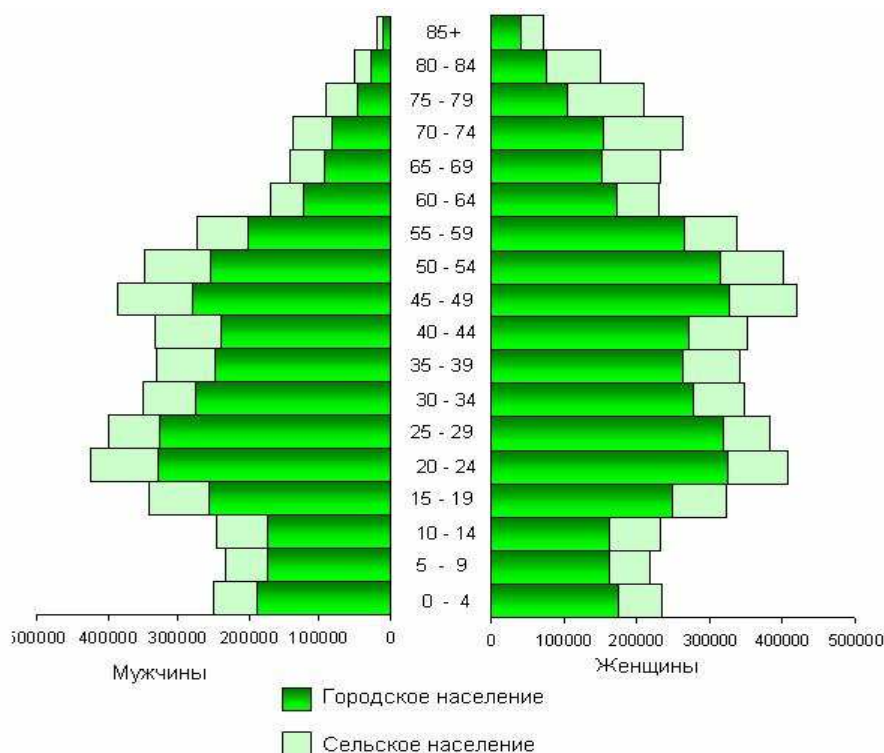
Graf 7.4 Počet obyvatel a počet ekonomicky aktivních [27]

Trend se neprojevil pozitivně pro rozvoj státu. Počet pracujících lidí je pod 50 % od počtu obyvatelstva země. Je to spojené se stárnutím obyvatelstva. Strom stárnutí obyvatelstva je představen na obrázku 6.1 [14]. Přičemž důchodový věk muže představuje 60 let a u žen 55. Dále je hodně nezletilých a studentů. Trend stárnutí obyvatelstva prochází celou Evropou, ale v RB zatím neplánuje zvýšení důchodového věku. Jak je vidět na obrázku 6.1 za několik let se počet důchodců může zvýšit a tím se může situace v zemi zhoršit. Na jinou

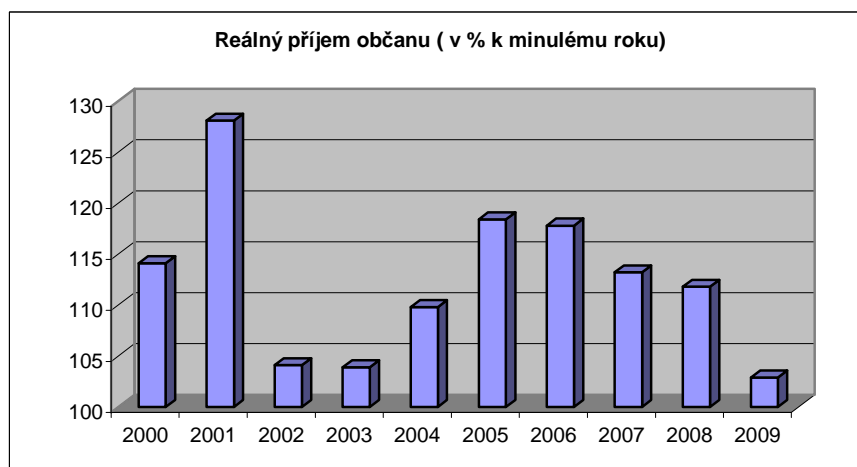
stranu vláda nemůže zvyšovat důchodový věk. Je to spojeno s [14] průměrnou délkou života muže, která je 64,7 let a žen 75,6 let. Toto vysvětluje mnohem větší počet žen ve věku 60+. Podle prognóz analytiků, nebude-li provedena důchodová reforma, tak počet důchodců v rocích 2035-2045 se srovná s počtem pracujících. Na druhé straně kvůli nízké průměrné délce života je možné předpokládat velký úbytek obyvatelstva v následujících letech.

Obrazek 7.1 Strom starnuti obyvatelstva.

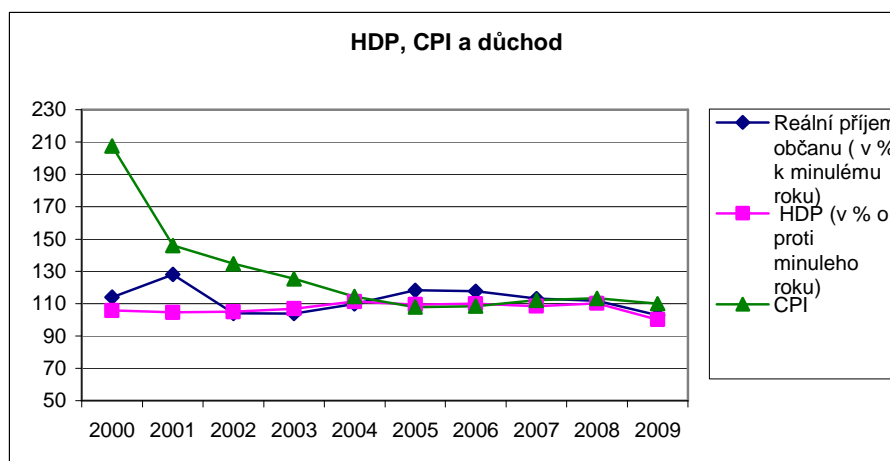
Dále ukažme vývoj reálného příjmu obyvatelstva **Graf 7.5.**

Graf 7.5 Reálný příjem občanů [27]

S grafu vidíme že je to stále kolísající hodnota, ale celkový trend je rostoucí. Tento graf nám nedává dobrou vypovídací schopnost bez míry inflaci, kterou popisuje **Index spotřebitelských cen (CPI)**. Proto dále uvádím **graf 7.6**, ve kterém je propojen vývoj CPI, reálného důchodu obyvatelstva a vývoj HDP od roku 2000 do roku 2009.

Graf 7.6 HDP, CPI a důchod [27]

Je vidět že míra inflace od roku 2000 do roku 2004 značně převyšovala růst HDP a reálného důchodu obyvatelstva. Dále ale sledujeme více-méně vyrovnaný trend vývoje, což nese předpoklad k stabilnímu rozvoji ekonomiky a bohatství.

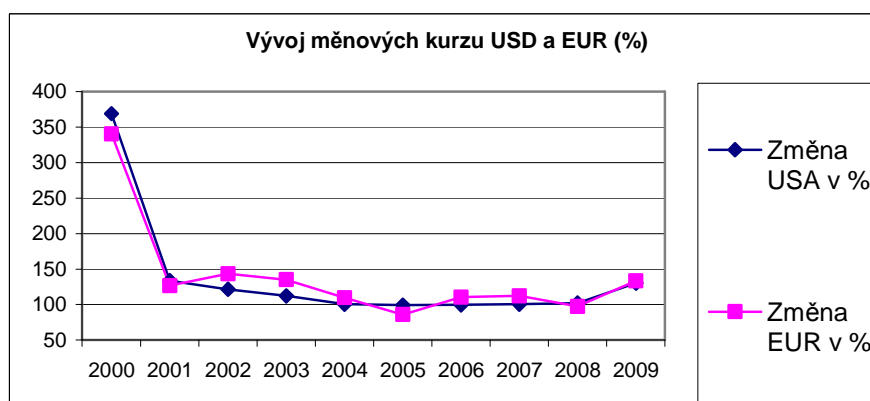
Velmi důležitým ukazatelem ekonomického rozvoje jsou měnové kurzy. Měnové kurzy ukazují schopnost občanů dané země cestovat do zahraničí a také ukazuje nakolik je atraktivní daný stát pro zahraniční turisty. Vývoj měnových kurzu můžeme vidět na **grafu 7.7**, na kterém je uveden vývoj dolaru USA a EUR k běloruskému rublu. Výběr těchto měn nebyl náhodný. Jsou to světové obchodovatelné měny a v Běloruské republice jsou nejvíce používané měny. Je to z toho důvodu že je běloruská měna nestabilní a například ceny za potraviny se pohybují v řádu od několika tisíc do desítek tisíc. Toto přináší určitou nepřehlednost o opravdové hodnotě jednotlivých produktů a služeb. Proto je snadnější přepočítat na dolar USA nebo na euro. Platy zaměstnanců a poplatky za komunální služby se tak též počítají v dolarech USA nebo v eurech.

Dnešní kurzy jsou:

1 Euro - 4 060.82 rub.

1 USA - 2 968.00 rub. [25]

Graf 7.7 Vývoj měnových kurzu USD a EUR

S grafu je vidět, že do roku 2001 bylo velké znehodnocení běloruské měny (341% u EURa a 369 % u USD). Je to spojeno s následky velké inflace od roku 1999 až do 2000 roku. S tím byla i spojena devalvace BYR v roce 2000, kdy oficiální kurzy dosahovaly kolem 350 000 rub. za 1 USD nebo 1 EUR. Dále ale vidíme pomalejší znehodnocování BYR, procentní růst se pohybuje mezi 2 až 15 % za rok.

7.2 Politické-právníké prostředí

Na politické prostředí v Běloruské republice existují dva odlišné pohledy. Podle ústavy [27] je Běloruská republika unitární demokratický sociální právní stát. Ve světě je Bělorusko často označováno za autokratický nebo totalitní stát. V Evropě je dokonce považována za stát s „posledním diktátorem v Evropě“ Do konce RB byla „izolována“ od Evropy v ekonomickém plánu. Tuto informaci můžeme získat z různých článků na internetu a z jiných médií.

Můžeme najít informaci jako:

- Sankce obsahují i zmrazení některých běloruských účtů v zahraničí a omezení vzájemného obchodu [9];
- Určitou dobu bylo prezidentu Běloruské republiky Alexandru Lukašenkovi zakázáno cestovat do EU a do některých dalších zemí. Jen v poslední době byl tento zákaz zrušen a Bělorusko bude pravděpodobně hrát určitou roli v Evropě. Jak se uvádí na [9].

Jsou také i pozitivní články:

- Bělorusko vykročilo na cestu, která možná povede k ukončení nebo alespoň zmírnění jeho izolace v Evropě. [11] Všechno ale bude záležet na dalším přístupu běloruské politiky. Buď se Bělorusko stane více demokratické anebo se dostane do větší „izolace“.
- Bělorusko se chystá spolupracovat s USA nejen v oblasti ekonomické, ale i v dalších oblastech [13].

Největším strategickým partnerem pro Běloruskou republiku je Rusko. Je to hlavní ekonomický partner, vzájemný obrat představuje 60 až 70 % od celkového exportu a importu RB. [26] a i přes to mezi Běloruskem a Ruskem minimálně každý rok vznikají spory ohledně tranzitu ropy. Jak uvádí euroskep.cz „Bělorusko tančí na tenkém ledě...Ve snaze získat co nejvíce výhod se jim může stát, že bude nakonec ropu dostávat za evropskou cenu zahrnující i plnohodnotný celní poplatek. To by ale běloruskou ekonomiku i běloruského prezidenta Alexandra Lukašenkova mohlo srazit na kolena. V posledních letech totiž Rusko sponzorovalo běloruskou ekonomiku 10 miliardami dolarů ročně,

když prodávalo Bělorusku ropu jak pro domácí spotřebu, tak tranzitní téměř osvobozenou od cla. Bělorusko pak na tranzitní ropu cla nasadilo a prodávalo ji dál do Polska a Německa.” [11].

Najevo vyšly také další problémy Běloruské ekonomiky. V momentě kdy se Alexander Lukašenko obrátil na EU o pomoc s privatizací státního majetku. Jak se uvádí na euroskopu „Bělorusko chystá privatizaci části státního majetku. Prezident Alexandr Lukašenko požádal o odbornou asistenci na přípravách banku Rothschild Group. Informovala o tom agentura Reuters” [10]. Podle expertů tento krok ukazuje na nedostatek peněz v rozpočtu „Lukašenko nemá peníze, chystá privatizaci“.

Dále se v poslední době objevují ve sdělovacích prostředcích informace o sporu mezi Běloruskem a Polskem. Tento spor se týká obvinění ze strany Polska kvůli utlačování polské komunity v Bělorusku. V mnohých novinách byl uváděn článek „V Bielorusku zadržali asi 40 členov Únie Poliakov“ [13].

Ne méně významnou zprávu uváděla mnohá media kolem 15 ledna 2010 roku. Článek s názvem „Lukašenko chce kontrolovat internet “ informuje o tom že „Běloruský prezident Alexandr Lukašenko rozšířil pravomoci své tajné policie o sledování internetového provozu, napsala dnes na svém webu běloruská opoziční skupina Charta 97. Lukašenko podle zpráv z Minsku v minulých dnech podepsal dekret, podle něhož jeho "Operativně analytické centrum" (OAC) má napříště právo kontrolovat elektronickou poštu Bělorusů a monitorovat provoz v běloruské doméně.“ [10].

Dále Běloruska republika má složité podmínky podnikání a stále se mění legislativní předpisy. Tento faktor odrazuje hodně zahraničních investorů, které by chvěli spolupracovat s běloruskými podniky nebo provozovat svojí činnost na území státu.

Dalším problémem je, že vláda chce mít pod kontrolou výnosné odvětví a oblasti ekonomiky. Svým způsobem mění legislativu a donucuje menší podnikatele buď rozšířit svou činnost a změnit právní formu s živností na s.r.o., v opačném případě jejich podnikání zkrachuje. Důkazem toho je zmiznutí

prodejních stánků z zastávek MHD ve městech, kde člověk mohl nakoupit různé maličkosti a občerstvení.

7.3 Sociální prostředí

Každá země má svoji specifickou kulturu, normy chování a také mentalitu lidí. Dnes k popisu mentality většinou používají dva základní faktory: 1.) přírodní a biologické, a 2.) sociální. Do první skupiny patří genotyp lidí, celkový genofond, krajina, klima, geografická poloha; do druhé pak specifika společenského, politického, ekonomického, historického a kulturního života společnosti.

Pro Bělorusko je jedním z nejdůležitějších faktorů, který přímo nebo nepřímo ovlivnil povahu mnohých sociálních jevů, jeho pomezí zeměpisná poloha, resp. z ní vyplývající geopolitický význam daného území. Dříve i dnes je území Běloruska na pomezí dvou kulturních center – západního a východního, katolicismu a pravoslaví, západní Evropy a ruské velmoci, západní a východní mentality. Historicky se rozhodlo, že Bělorusové pokládají za normu společnou existenci s jinými národy a jejich kulturami. A to z části vysvětluje snadnější průběh asimilace s jinou kulturou [8]. Z těchto důvodů přijímá běloruské obyvatelstvo většinou s radostí a velkým pohostinstvem návštěvy a snaží se pomoci ztraceným návštěvníkům se zahraničí. Tady ale vzniká jeden velký problém, a to že naprostá většina lidí má nízkou jazykovou vybavenost. Anglickým jazykem je možné se dohodnout málo kde, skoro všechny značky a cedule jsou v ruštině. Takže se doporučuje při návštěvě Běloruska mít doprovod, nebo aspoň se naučit ruskou abecedu.

Současné Bělorusko se ukázalo být tou zemí, kde se obnovily vhodné podmínky pro zachování předchozích (sovětských) sociálních a morálních norem. O tom, jak silný vliv má sovětská minulost i 15 let od rozpadu Sovětského svazu, svědčí údaj, že i dnes se 52 % Bělorusů považuje za sovětského člověka a ještě vyšší procento by dalo přednost integraci s Ruskem před vstupem do EU. Na druhou stranu se zhruba 36 % běloruských občanů považuje za Evropany a upřednostňuje kontakty se Západem. Tedy přibližně třetina obyvatelstva má jiné vědomí, než diktuje sovětská minulost, jiný způsob myšlení, což dovoluje tvrdit, že se mentalita sice pomaleji, ale přece jen mění a vzniká nový postsovětský typ

myšlení [8]. Kdy lidi začínají porovnávat předchozí způsob života a snaží se hledat cesty jak zlepšit svou životní úroveň.

Životní úroveň má velký vliv na sociální prostředí a jak dopad i na cestovní ruch. V Běloruské republice od 1 února 2010 životní minimum na jednoho člověka je stanoven na částku 255 220 BYR, co představuje průměrně 62 euro nebo 1500-1600 CZK v závislosti na aktuálním kursu [22]. Přičemž výše poplatku za komunální služby na jednu rodinu za první polovinu roku 2009 představovala průměrně 170000 BYR. Meziroční narůst se předpokládá ve výši 8%, což nám dává částku 183600 BYR. Měsíční lístek na jeden druh dopravního prostředku MHD vychází na 27660 BYR. Pokud vezmeme v úvahu fiktivní rodinu o třech osobách, za předpokladu vlastnictví bytu a dopravy jedním druhem dopravního prostředku MHD do práce či do školy, pak celkové výdaje na bydlení a dopravu představují 266580 BYR. Tato částka převyšuje životní minimum a také minimální měsíční plat, který je ve výši 258600 BYR od 1.1.2010. Tak že na rodinu při minimálních příjmech zbývá jeden měsíční plat. Navíc když nemají vlastní bydlení, tak musí bydlet v podnájmu. Cena podnájmu za jeden pokoj se pohybuje mezi 70-130 USD (210-450 tis. BYR) a za byt mezi 200-800 USD, což je pro mnoho lidí neúnosné.

Ceny na mnohé základní potraviny jsou na běloruské poměry docela vysoké. Rodiny s nízkými příjmy, studenti a důchodci musí hledat způsob jak ušetřit a nemohou si dovolit mít každý den maso a jiné dražší potraviny. Ceny na základní potraviny najdeme v **příloze 12**. Na druhou stranu pro zahraniční návštěvníky zaplatit za 1 kg hovězího masa 2,5 euro a za kilo brambor 0,37 euro není problém. Tento fakt představuje pozitivum pro návštěvníky země.

Výše uvedená informace ukazuje na nízkou životní úroveň obyvatelstva. K tomu přispívá i velký platový rozdíl mezi obyčejnými zaměstnanci a vedením firem. Kde se platy liší o 3 až 8 násobek v závislosti od odvětví a pozice [22]. Z tohoto důvodu průměrný plat za rok 2009 oficiálně představuje 755000 BYR. Je ale velký rozdíl, jestli zaměstnanec bere 350000-400000 BYR a jeho nadřazený 1,5-2,5 mln. BYR. Struktura celkových důchodů obyvatel za rok 2009 je rozdělena následujícím způsobem:

- plat 56,4%
- transfery od státu 18,7%
- příjmy z nemovitosti 2,6%
- jiné příjmy 22,3%

Z výše uvedených hodnot je vidět že lidé s nízkým měsíčním příjmem berou od státu sociální pomoc ve výši do 20% a hodně lidí je nuceno hledat jiné možnosti přivýdělku 22,3%.

Standardní doba dovolené v RB je 4 týdny, přes to ji mnozí nevyužívají na odpočinek a případně ji mají jen na 2 týdny. Zbytek dovolené tráví v práci a snaží se vydělat více peněz.

Tento fakt spolu se špatným marketingem a kulturní propagací turizmu na ukazují následující data o návštěvnosti Běloruské republiky zahraničními turisty a naopak. Podle statistického úřadu RB za rok 2009 v Bělorusku působilo 720 cestovních kanceláří a agentur. Jejich služby využilo 411 tis. lidí.

Za rok 2009 Běloruskou republiku navštívilo 95.5 tis. lidí, což je o 4.2 % víc než v roce 2008. Z nich 56.5 tis. z Ruska, 2.4 tis. z Ukrajiny. Z dalších zemí (mimo SNS) 64.6 % bylo turistů z Německa, Itálie, Lotyšska, Litevska, Polska, Anglicka a Turecka. Průměrná délka pobytu návštěvníku byla 5 dní.

Z Běloruska do jiných zemí vyjelo 316.3 tis. lidí, což je méně o 16.8 % oproti roku 2008. Do zemí SNS vyjelo 118.5 tis. lidí a do ostatních 197.8 tis. Nejvíce Bělorusy cestovali do Ruska, Ukrajiny, Bulharska, Egyptu, Itálie, Litevska, Polska, Turecka a České Republiky (88.7 % od všech cestujících mimo zemi SNS). Průměrná délka pobytu turistů byla 9 dní.

Musím zdůraznit že se jedná o organizovaný cestovní ruch, totiž cestování přes cestovní kanceláře a agentury. Z tohoto důvodu dá se předpokládat vyšší podíl návštěvníků hlavně z Ruska a Ukrajiny.

7.4 Techniko-technologické prostředí

V odvětví cestovního ruchu hraje techniko-technologické prostředí velmi důležitou roli. Jde hlavně o systém dopravy a dostupnost zajímavých lokalit. Také nesmíme opomenout technické zabezpečení pro bezhotovostní operace, připojení k síti internet a poskytování dalších služeb.

Celková délka automobilových cest sestavuje 85,7 km, hustota cest představuje 412 km na 1000 km² plochy, a také 5300 mostů a nadjezdů. Běloruská republika se nachází na rozcestí mezi Evropou a Ruskem a tak přes stát prochází 5 mezinárodních maršrutů s celkovou délkou 1841 km. Také tu prochází evropský dopravní koridor II (Berlin-Varšava-Minsk-Moskva-Nižní Novgorod), koridor IX (Helsinky-Petrohrad-Moskva-Kiev-Kišiněv-Bukurešť-Dimitrograd-Alexandropolis) [29].

Pro větší komfort a bezproblémové cestování, poskytuje svoje služby také 710 čerpacích stanic. S každým rokem jejich počet roste o 30-35 jednotek. Do roku 2015 počet čerpacích stanic dosáhne pravděpodobně počtu 850. Na čerpacích stanicích se mimo základní služby poskytují také služby doprovodné. Kolem 40-50 % stanic mají obchody, mnohé poskytují občerstvení, některé mají stanici technických služeb a také automičky [13]. Ceny na paliva a další služby jsou zde poměrně nižší než v ČR. Což činí osobní cestování velice atraktivním pro zahraniční návštěvníky. Možné zápory představuje fakt, že většina stanic neposkytuje tankování plynu, což je ale s ohledem na nízkou cenu za ostatní paliva pochopitelné. Také při cestování autem musí mít návštěvníci pojištěno auto, což představuje další náklady.

Běloruská železnice je jedním z nejdůležitějších druhů přepravy v zemi. Dnes se po železnici přepravuje průměrně 70 % všech přemísťovaných nákladů a průměrně 50 % přepravy celkového počtu cestujících. Celková délka kolejních tratí je víc než 5,5 tis. km a některé tratě umožňují přepravovat cestujících s rychlostí do 140 km/h. Prodej lístků se uskutečňuje pomocí automatizovaného systému „Ekspress“. Na 165 stanicích můžeme zakoupit lístek za několik minut. Stále se zdokonaluje systém prodeje lístků pro mezinárodní přepravu. Prodej lístků přes internet zatím funguje následujícím způsobem: cestující si může

objednat lístek na vnitrostátní a mezinárodní přepravu, ale musí si vybrat možnost, že si jej vyzvedne osobně na pokladně nebo si jej nechá dovézt za 16000 BYR (tato částka nezávisí na počtu lístků) [16]. Jízdní řady vlaků můžeme najít na webové stránce [16].

Dalším významným prostředkem přepravy je autobusová doprava. Každý den na délce 226 tis. km autobusových tras přemísťuje více jak 4 mln. cestujících. Vnitrostátní a mezinárodní dopravu zabezpečují stále udržované vozidla, technický stav vozidel je přísně kontrolován „Beltechosmotrom“. Jízdní řady můžeme najít na stránce [17]. Autobusové parky a další podniky poskytují možnost objednání autobusu na společenské akce.

Leteckou přepravu v Běloruské republice zabezpečuje 7 letišť a 3 společnosti „Belavia“, „Aeroport Gomelavia“ a „Aviakompania Transaviaexport“, poslední poskytuje hlavně přepravu nákladů. Státní letiště Minsk, z hlediska technických parametrů, může přijmout jakýkoliv typ letadla. Se zahraničních společností své služby v Běloruské republice poskytují LOT, Luftgansa, Austrian airlines, El-Al, Air Baltic, České aerolinie, Turecké aerolinie, Alitalia. Letové řady najdeme na [16] a rezervace lístků je možná na <http://belavia.by>.

Bělorusko nemá přístup k moři, ale i přes to v zemi existuje vodní přeprava s celkovou délkou přes 2000 km s výstupem do Černého moře. Přepravu nákladů a cestujících zabezpečuje 10 přístavů a průměrně 700 lodí. Technické možnosti dovolují za rok přemístit do 8 mln. tun nákladu.

Platby kartou můžeme provést ve většině středních a velkých obchodech, v hotelech, hlavních a větších nádražích, hlavně ve větších městech. Platby za telefon a komunální služby můžeme provést přes bankomaty a terminály v bankách. I přes to převládají hotovostní platby. Je to spojeno hlavně s nedůvěrou lidí v bezhotovostní platby a stále nízké povědomí a rozvoj hlavně ve vesnicích.

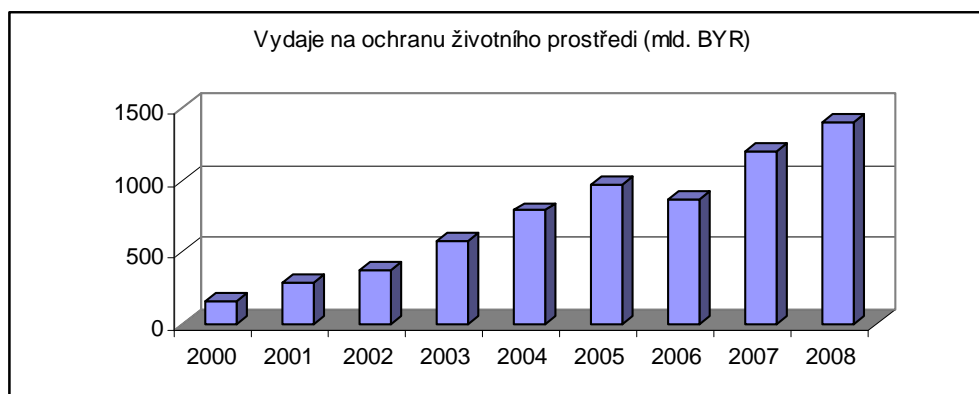
Připojení k síti internet poskytuje docela mnoho společností, v Minsku a dalších velkých městech můžeme zachytit wi-fi signál, také mobilní operátoři poskytují mobilní internet. Ale stálá rychlost přenosu dat a cena za poskytnuté služby není porovnatelná se zeměmi EU.

7.5 Ekologické prostředí

Ekologické prostředí je těsně spojeno s odvětvím CR. S životním prostředím je spojen i celkový blahobyt života. Především o ochranu životního prostředí se musí starat stát a to pomocí legislativy. Základním normativním aktem na ochranu životního prostředí je Ústava RB dále jsou to zákon RB o ochraně životního prostředí, předpisy vydávané Ministerstvem přírodního bohatství a ochrany životního prostředí Běloruské republiky, nařízení prezidenta RB a také jednotlivé ministerstva regulují legislativu ve svých odvětvích.

Na podporu ochrany životního prostředí stát nejenom vydává legislativní dokumenty ale i investuje peníze. Přehled o investicích ukazuje následující **graf 7.8**.

Graf 7.8 Výdaje na ochranu životního prostředí [28]

Můžeme vidět stálé zvýšení výdajů na ochranu životního prostředí. Je to spojeno s různými plány a strategiemi pro ekonomický a sociální rozvoj země. Jsou to značné výdaje. V přepočtu na CZK například za rok 2007 byla tato částka 7,6 mld. CZK je to průměrně 1/10 od HDP RB. Například ČR ve stejném roce investovala na ochranu životního prostředí 19 900 mln. CZK.

Dalším významným ukazatelem je emise znečišťujících látek do ovzduší. Všichni dýcháme vzduch a chceme, aby tento vzduch přispíval k našemu zdraví a ne jej zhoršoval. I když existují určité výjimky. Například jsou to výlety do Černobylské elektrárny, kde úroveň radiace mnohonásobně převyšuje normu.

Ukazatelé znečištění ovzduší mohou lákat nebo naopak odradit návštěvníky dané oblasti. Grafy s ukazateli emise základních znečišťujících látek jsou uvedeny v **příloze 11**. Uvedl jsem pro porovnání stejné údaje s ČR. Z grafu je vidět že v Běloruské republice emise značně převyšují emise v ČR. Tyto grafy ukazují všeobecná data. Když se však podíváme na velikost emisí znečišťujících látek na jednoho člověka podle lokalit [27], tak je vidět, že je ve většině lokalit množství těchto látek řádově v desítkách od 10 do 70 kg na člověka. Jen v Novopolocku je toto množství kolem 600 kg na osobu, což zkresluje celkové hodnoty. Je to spojeno s velkým provozem průmyslových podniků a malým rozvojem očišťovacích zařízení. V Novopolocku je navíc největší textilní podnik v zemi, který má největší podíl na znečišťování. Je to spojeno také s ekonomickým rozvojem země.

Znečištění ovzduší je hlavně ve větších městech, většinu území Běloruské republiky pokrývají lesy, louky a volné plochy, kde je nádherný čerstvý vzduch.

Významným ukazatelem je i znečištění jezer a řek. Ve většině případů je to spojeno s odpadními vodami průmyslových podniků a řek vycházejících z velkých měst.

Proto se hodně propaguje a podporuje ekologicky cestovní ruch a agroturismus. Do mnohých lokalit je zakázána jízda autem a vyhazování různých odpadků je přísně pokutováno.

Cestovní kanceláře poskytují široký servis a možnosti lovu zvířat v lesech RB a lovu ryb v jezerech a v řekách. Jsou tady ale přísné normy na zabíjení zvířat a vývoz trofejí z území RB, tudíž milovníkům lovu a rybaření se doporučuji seznámit s danou legislativou, jinak mohou být nepříjemně překvapeni ze strany státní kontroly.

8 SWOT analýza

SWOT analýza je nejpoužívanější z metod využívajících externí a interní faktory pro analýzu objektu. Tuto metodu jsem zvolil z toho důvodu, že pomocí ní můžeme analyzovat skoro jakýkoliv objekt a působení různých faktorů, které jej ovlivňují. Tuto metodu použiji pro analýzu Běloruské republiky jako celku z hlediska poskytovaných možností cestovního ruchu, příležitostí a ohrožení jeho dalšího vývoje.

Silné stránky:

- dobrá infrastruktura;
- dobré klimatické podmínky;
- aktivní stavba nových hotelů, business center a dalších zařízení;
- hustá dopravní síť;
- levné paliva a plyn;
- bohaté kulturní tradice;
- levná doprava po městech a okolí;
- velký počet historických a jiných muzeí;
- dobrá pověst o Minsku, jako krásném a čistém městu;
- blízkost přírodních parků a sportovních středisek;
- dobré sportovní podmínky;
- poměrně levné potraviny a nápoje;

Slabé stránky:

- nutnost vyřizování víz a registrace na policii;
- drahé ubytovací služby a nedostatečná kapacita hotelu;
- kvalifikační předpoklady a profesionální úroveň pracovníků (hlavně jazyková nepřipravenost k příjmu zahraničních návštěvníků);
- chybějící turistická infrastruktura (sociální zařízení, informační centra, turistické trasy);

- nedostatečná marketingová propagace cestovního ruchu;
- nedostatek alternativních akcí pro návštěvníky (případy nepříznivých klimatických podmínek);
- špatný stav místních památek (hodně objektů potřebuje rekonstrukci);
- malá návštěvnost zahraničních turistů;
- znečištění některých přírodních lokalit;
- poměrně slabý rozvoj bezhotovostních operací;
- zastaralé technologie a nekonkurenční produkce;
- slabá síť internetu.

Příležitosti:

- multidimenzionální mentalita lidí;
- dynamicky se rozvíjející ekonomika některých měst;
- levná pracovní síla;
- změna legislativy;
- možná změna politické situace;
- nádherná příroda;
- státní programy na podporu CR (hlavně přírodního a venkovského);
- prezentace Běloruska na zahraničních veletrzích CR;
- postupné kumulování různých atraktivit v jednom městě (aquapark, lyžařské střediska, vodní plochy, a zelené prostory);
- rozvoj celoročních atraktivit;
- zvětšení spolupráce se zahraničními partnery;
- růst blahobytu lidí;
- rostoucí zájem lidí o své zdraví a sport.

Ohrožení:

- uzavřenost politiky Běloruské republiky k EU;

- nepodepsání „Boloňské smlouvy“ (neuznaní Běloruského vzdělání v Evropě);
- stálé zvyšování cen plynu z Ruska;
- nestabilní ekonomické prostředí (vysoká inflace, v průměru 10%);
- stále rostoucí počet aut;
- stále častější přírodní kataklyzmata (povodně, silné bouřky, hurikány);
- konflikty s jinými státy;
- možnost nedohodnutí s Ruskem ohledně cen ropy a plynu;
- špatná pověst Běloruska v zahraničí (politická situace a představa o zemi, například: v Bělorusku je stále zima, lidé jsou alkoholici, „poslední diktátor“ apod.);
- tvrdé zákony pro malé a střední podnikání.

Z provedené analýzy můžeme udělat určitou představu o možnostech a podmínkách cestovního ruchu v Běloruské republice. Je tam nádherná příroda, milé lidi, přiměřené ceny na potraviny, energii, plyn a paliva, levnější cestování než v státech EU, bohatá kultura a historie zemi, dobrý možnosti k aktivnímu odpočinku a sportování. Přes to návštěvnost zemi zahraničními turisty je moc mála, spojeno to hlavně se špatným marketingem v oblasti cestovního ruchu, špatným stavem památek, nerozvitou turistickou infrastrukturou, malou profesionalitou obsluhujícího personálu a ne v poslední řadě politickou situací.

9 Návrhy a opatření

Stálá uzavřenost k EU a schengenu přináší velké bariéry pro cestování. Evropani, kteří již zapomněli co je to vízum, pojedou raději někam jinam než vybavovat různá povolení a pojištění. Navíc poznání tohoto problému přináší i dodatečné náklady. Ukrajina a Rusko už mají dohody s EU o usnadnění vízového režimu. Běloruská republika by se také mohla na podobné dohody zaměřit.

Školská politika by měla zapojit do výuky více cizích jazyků, pro zvětšení úrovně znalostí a zvýšení konkurenceschopnosti běloruských absolventů na mezinárodním trhu práce. Také by mohli podepsat „Boloňské smlouvy“ a přidat se k programu pro výměnu studentů.

Dále by měly být přijaty ekonomické kroky směrem ke stabilizaci a větší nezávislosti ekonomiky Běloruské republiky od Ruska, hlavně v dodávkách ropy a plynu. O takové kroky už bylo učiněno několik pokusů. Například nakupování elektrické energie na Ukrajině, nebo dodávky ropy z Venezuely, ale tyto kroky neměly velkou odezvu. Vláda musí hledat nové cesty k energetické nezávislosti, třeba využíváním solární energie a nebo obnovujících se zdrojů energie.

Měla by se změnit legislativa pro podporu a usnadnění malého a středního podnikání. Tyto druhy podnikání jsou nejvíce flexibilní a můžou rychle reagovat na změnu tržního prostředí. V odvětví CR jsou malé a střední firmy klíčové a jsou nejvíce rozšířené. Tyto firmy můžou flexibilně reagovat na změny tržního prostředí a proto mají jedinečný potenciál k dalšímu rozvoji.

V Běloruské republice stále existují post-sovětské zvyky. Ku příkladu každý rok je soutěž různých zemědělských družstev, kdo víc a za kratší dobu sklídí. Navíc velké výrobní podniky jsou nuceny datovat přidělené, často konkurenčně neschopné, kolchozy na své náklady a jinými způsoby je podporovat. Je to jeden z důvodů, proč podniky nemají peníze na výzkum a na rekonstrukci a proto musí vyrábět zastaralou a konkurence neschopnou produkci. Stát by měl změnit svoje stanovisko ohledně tohoto problému. Velké podniky doposud táhly ekonomiku nahoru, ale s každým rokem se situace

zhoršuje, pokud nebudou mít investice, tak nejlepší cestou bude uzavření závodu a propuštění zaměstnanců.

V Minsku a jiných městech se vede aktivní výstavba business centra, obchodních center a hotelů různých kategorií. Za předpokladu levné pracovní síly a změny politiky vnější a vnitřní, budou mít zahraniční investoři a firmy dobrý startovací základ pro rozvoj svého podnikání. Tento rozvoj může vyvolat větší návštěvnost Běloruské republiky zahraničními hosty, kteří chtějí ve svém volném čase poznávat kulturu a historii země, sportovat a aktivně odpočívat.

Dále by se měla rozvíjet cestovní infrastruktura. To se netýká jenom výstavby nových hotelů a sportovních zařízení, která v Běloruské republice dneska moc rozšířena. Vláda by měla rozvíjet také sociální zařízení, informační centra, turistické trasy apod. Měly by se více zaměřit na mezinárodní označení hlavních ulic, důležitých objektů a rozšířit používání různých cedulí v anglickém jazyce v dopravních prostředcích, nádražích, hotelech, divadlech, restauracích a jiných místech. V opačném případě člověk bez znalosti ruštiny bude jednoduše ztracen.

Ještě jedním problémem je, že v nabídkách cestovních kanceláří ČR a dalších zemí skoro nenajdeme žádné zájezdy do Běloruské republiky. Chybí účast na mezinárodních veletrzích cestovního ruchu a velký vliv má špatný marketing v daném odvětví. Nikdo ze zahraničních hostů a také velká část domácího obyvatelstva neví co může navštívit a kam se vydat na výlet. V masmédiích se propagují jenom lázně a pobyty, které jsou zaměřeny na zlepšení zdraví. Rodiny s dětmi a jednotlivci nevědí, co můžou o víkendech podniknout.

Mnoho historických památek se nachází ve velice špatném stavu a potřebují rekonstrukci. V poslední době byla provedena rekonstrukce Mirského a Nesvižského zámku, dvou největších historických památek Běloruské republiky. Ale i přes to je to málo, většina objektů stále potřebuje rekonstrukci. Také při návštěvě různých atraktivit chybí doprovodný program. Vlastníci by se měli více zaměřit na různé představení, demonstraci historických zbraní a oděvů a na jiné aktivity.

Větší propagace venkovní turistiky by mohla nalákat větší počet návštěvníků a přilákat nové investice. Stále více obyvatel bydlí ve městech a mnozí s nich nevědí, jak vypadají zvířata v přírodě, nebo na vesnici. Také to by mohlo nalákat i zahraniční návštěvníky, kde ubytování v tradičních dřevěných domečcích, „русская баня“ (sauna), s tradiční stravou, s posezením u ohně a nádhernou přírodou, přinesou fyzickou a duševní relaxaci a uspokojení. Tyto pobyty by si mohli návštěvníci spojit s lovem zvířat, rybařením v běloruských řekách a jezerech a nebo s jinými atraktivitami v přírodě.

Větší otevřenost politiky a ekonomiky státu pro spolupráci se sousedními státy a také s ostatním světem by přispělo k rozvoji nejenom odvětví cestovního ruchu, ale i celé ekonomiky, přilákalo by nové investory, technologie, kapitál a návštěvníky země.

10 Závěr

V rámci jedné diplomové práce není možné popsat celou zemi s její celkovou atraktivitou. Přesto jsem se snažil přiblížit své rodné město Minsk jako hlavní město a popsat další atraktivní místa Běloruské republiky. Snahou bylo vytvořit kompletní rozbor možností cestování po naší zemi. V práci jsem uvedl popis významných míst Minsku, jeho památek a obelisků, stravovacích a ubytovacích služeb, městskou dopravu, kulturu, architekturu, sport, odpočinek a možný výlet do centra města. Zároveň jsem popsal okolí Minsku a významné památky republiky, bez kterých by Běloruská republika ztratila svou jedinečnost a přitažlivost pro potenciální návštěvníky. Také byly v práci popsány podmínky pro zajištění víza, pojišťovací a zdravotní záležitosti, omezení pro převoz zboží a peněz přes státní hranice. Uvedl jsem adresu a telefon českého velvyslanectví v RB pro nouzové případy.

Provedl jsem SWOT a PEST analýzy, pomocí kterých jsem se snažil zjistit možnosti, podmínky, silné a slabé stránky, příležitosti a ohrožení provozování cestovního ruchu v Běloruské republice a Minsku. Podle mého názoru má Bělorusko potenciál pro rozvoj cestovního ruchu a celé ekonomiky. Avšak politika v zemi jde svojí vlastní cestou a nepřihlíží se na zkušenosti dalších zemí. Hodně záleží na státní politice uvnitř státu a vztahy s jinými státy, hlavně s blízkými sousedy. Jestliže budou i nadále pokračovat špatné vztahy se sousedními státy, pak do Běloruska nebude chtít nikdo přijet (z 411 tis. turistů 95 tis. přijelo do země a ostatní představují výjezdní cestovní ruch) a u lidí bude stále rozšířena špatná představa o Běloruské republice jako celku. Mnozí lidé nechtějí navštívit náš stát protože se bojí, že se zde ztratí nebo je někam zavřou. Firmy mají špatné zkušenosti s obchodováním a spoluprací s běloruskými podniky (kvůli tvrdé legislativě). Také mnozí rodiče by nepustili své děti na výlet do Běloruska. Tomu všemu je možné porozumět s ohledem na televizní zprávy a jiné mas média. Tato práce obsahuje všeobecný pohled na Běloruskou republiku a možnosti cestování po této zemi. K tomu, aby však člověk lépe poznal danou

zemi a její kulturu, ji musí sám navštívit, neboť žádná diplomová práce, ani jiný materiál neposkytne čtenáři patřičné zážitky, jako právě osobní návštěva.

Seznam literatury

1. DROBNÁ, D.; MORÁVKOVÁ, E. *Cestovní ruch pro střední školy a pro veřejnost*. 1. vyd. Praha: Fortuna, 2004. 205 s. ISBN 80-7168-901-7.
2. HESKOVÁ M. A KOLEKTIV. *Cestovní ruch pro vyšší odborné školy a vysoké školy*. 1. vyd. Praha: Fortuna, 2006. 223 s. ISBN 80-7168-948-3
3. HORNER, S.; SWARBROOKE, J. *Cestovní ruch, ubytování a stravování, využití volného času*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2003. 488 s. ISBN 80-247-0202-9.
4. LEDNICKÝ, V. *Strategický management*. 2. vyd. Ostrava: AJAK, 2003. 179 s. ISBN 80-7048-019-X.
5. POUROVÁ, M. *Agroturistika*. 1. vyd. Česká zemědělská univerzita Praha: Credit, 2002. 123 s. ISBN 80-85970-29-5.
6. PALATKOVÁ, M. *Marketingová strategie destinace cestovního ruchu*. Praha: Grada Publishing, 2006. 224 s. ISBN 80-247-1014-5.

Seznam internetových zdrojů

7. 360 медиа групп. © 2004-2010. [online]. [2010-04-05] Dostupný s WWW:<<http://www.360.by/?url=/category-organizacii-fakeurl-www.html> >
8. CEPSR, Kateřina Kedron, Národní obraz světa a národní mentalita - případ Běloruska. c2006. [online]. [cit. 2010-04-04]. Dostupný s WWW: <http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=285>
9. Centrum holdings. Sankce obsahují i zmrazení některých běloruských účtů v zahraničí a omezení vzájemného obchodu ©1999 – 2010. [online]. [cit. 2010-04-04]. Dostupný s WWW: <<http://aktualne.centrum.cz/zahranici/evropa/clanek.phtml?id=619135>>
10. České noviny. Lukašenko chce kontrolovat internetový provoz. c2010. [online]. [cit. 2010-02-15]. Dostupný s WWW: <<http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/lukasenko-chce-kontrolovat-internetovy-provoz/421348>>

11. Lidové noviny. Petra prochazková. Minsk hraje o clo z ruské ropy. c2005-0. [online]. [cit. 2010-03-23]. Dostupný s WWW:
<<http://www.euroskop.cz/46/15026/clanek/minsk-hraje-o-clo-z-ruske-ropy/>>
12. Minsk-city. Информационный портал. [online]. Dostupný s WWW:
<<http://www.minsk-city.info>>
13. News.21.by Сеть АЗС в Беларуси к 2015 году планируется розширить до 850 станций. © 2004-2010 [online]. [2010-04-08] Dostupný s WWW:
<<http://news.21.by/economics/2010/03/31/526253.html>>
14. Regionální competence pro udržitelnou zaměstnatelnost. Metodický dokument [online]. [cit 2010-04-04]. Dostupný s WWW:
<http://pdvz.centrum-vzdelavani.cz/_data/1220010075_43.pdf>
15. Velvyslanectví Republiky Belarus v České republice. 2007-2010. [online]. [2010-02-20]. Dostupný s WWW: <<http://www.czech.belembassy.org/>>
16. Белавиа национальная авиакомпания. © 2000-2010 [online]. [2010-04-01]. Dostupný s WWW: <<http://belavia.by/time-table/?newSite=1>>
17. Белниит Транстехника. [online]. [2009-12-19]. Dostupný s WWW:
<http://www.transtekhnika.by/raspisanie/>
18. Беловежская пуца. [online]. [2009-12-22]. Dostupný s WWW:
<<http://puscha.belarustourism.by/ru/>>
19. Город Минск-информационный портал. © 2010 [online]. [2009-12-22]. Dostupný s WWW: <<http://www.minskportal.com/history.htm>>
20. ЗАО РРБ-Банк. © 2006—2010 [online]. [2010-03-30]. Dostupný s WWW: <<http://www.rrb.by/presscenter/news/2010/48/>>
21. Историко-культурный комплекс Линия Сталина. © 2008 [online]. [2009-12-19] Dostupný s WWW: <<http://www.stalin-line.by/>>
22. Министерство труда и социальной защиты Республики Беларусь. [online]. [2010-04-13] Dostupný s WWW:
<http://mintrud.gov.by/ru/gsp/new_url_8819247/new_url_1346056377/new_url_781198199>
23. Миноблисполкомю © 2005 - 2010. [online]. [2009-12-19]. Dostupný s WWW: <<http://www.minsk-region.gov.by/index.aspx?id=138>>

24. Минское отделение БЖД. © 2002-2010 [online]. [2010-04-05] Dostupný s WWW: <<http://www.railwayminsk.by/passenger/>>
25. Национальный банк Республики Беларусь, ©2000–2010 [online]. [2010-04-03] Dostupný s WWW: <<http://www.nbrb.by>>
26. Основные социально-экономические показатели уровня жизни населения. [online]. [2010-03-24] Dostupný s WWW: <http://belstat.gov.by/homep/ru/indicators/uroven.php>
27. Основные социально-экономические показатели. [online]. [2010-01-14] Dostupný s WWW: http://belstat.gov.by/homep/ru/indicators/svodn_2000-2009.php
28. Затраты на охрану окружающей среды. [online]. [2010-03-27] Dostupný s WWW: <http://belstat.gov.by/homep/ru/indicators/envir.php>
29. Официальный интернет-портал президента Республики Беларусь. © 2001-2009 [online]. [2010-02-14] Dostupný s WWW: <<http://www.president.gov.by/press10669.html>>
30. Официальный интернет-портал президента Республики Беларусь. © 2001-2009 [online]. [2010-03-24] Dostupný s WWW: <http://www.president.gov.by/press10662.html>
31. ТЦ “СТОЛИЦА” ©2007 [online]. [2009-12-19]. Dostupný s WWW: <<http://www.tc-stolica.by>>

Seznam zkratek

- BNR - Běloruská Národní Republika
- BY – Republic Belarus
- BYR – běloruský rubl
- CR – cestovní ruch
- ČR – Česká republika
- EU – Evropská Unie
- GAI – státní dopravní služba
- km – kilometr
- km² – čtvereční kilometr
- m. – metr
- MHD – Městská hromadná doprava
- RB – Republic Belarus
- rub. – rubl
- SSSR – Svaz sovětských socialistických republik
- SWOT – metoda analýzy, díky které je možno identifikovat silné (Strengths) a slabé (Weaknesses) stránky, příležitosti (Opportunities) a hrozby (Threats)
- tel. – telefon
- tř. – třída
- ul. – ulice
- USA – *United States of America* - Spojené státy americké
- VKL – Velké knížetství Litovské
- WTO – World Tourism Organization – Světová organizace cestovního ruchu
- WTTC – World Travel and Tourism Council – Světová rada cestování a cestovního ruchu

Seznam příloh

Příloha 1 – Znak Minsku

Příloha 2 – Sochy Minsku

Příloha 3 – Foto nočního Minsku

Příloha 4 – Seznam hotelů Minsku

Příloha 5 – Restaurace – běloruská gastronomie

Příloha 6 – Telefonní seznam taxi

Příloha 7 – Cestovní kanceláře

Příloha 8 – Udělení víza

Příloha 9 – Přeprava valut v hotovosti

Příloha 10 – Velvyslanectví ČR v Bělorusku

Příloha 11 – Emise základních znečišťujících látek do ovzduší v Běloruské republice

Příloha 12 – Průměrné ceny na produkty za únor 2010